

บทที่ 5

ผลการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ หลังเหตุความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2554 ศึกษากรณี หมู่ 4 ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ระบบครอบครัว

การติดต่อสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง

คือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง ทั้งการสื่อสารโดยตรง เช่น การไปมาหาสู่กัน และการติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายกล่าวคล้ายๆกันว่า ตั้งแต่เหตุการณ์ความไม่สงบ ถ้าสมาชิกในครอบครัวกลับบ้านผิดเวลา หรือออกไปภายนอกตำบล ก็มักติดต่อสื่อสารกันด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่ เนื่องจากห่วงความปลอดภัยสมาชิกในครอบครัวหรือญาติพี่น้องของตน สำหรับญาติพี่น้องที่อยู่คนละที่กัน มักไปมาหาสู่กันน้อยลงกว่าก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ เนื่องจากกังวลด้านความปลอดภัย แต่ติดต่อผ่านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรศัพท์พื้นฐาน มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากความห่วงใยในความปลอดภัยญาติพี่น้องของตน เมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในช่วงแรกๆจะติดต่อสื่อสารกันมาก แต่เวลาผ่านไปการติดต่อกันเริ่มลดน้อยลงบ้าง แต่ก็มากกว่าช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 ราย พบว่า จำนวน 44 ราย มีการติดต่อสื่อสารเพิ่มมากขึ้น จำนวน 10 ราย ไม่เปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ จะห่วงมากถ้าสมาชิกในครอบครัวออกไปภายนอกตำบล ยิ่งถ้าไปในเขตที่อันตรายหรือกลับบ้านผิดเวลา ก็จะโทรศัพท์สอบถามเป็นระยะ

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “ช่วงแรกที่เกิดเหตุการณ์ ญาติพี่น้องที่อยู่จังหวัดอื่นจะโทรศัพท์หาแทบทุกวัน แต่ตอนนี้ก็ติดต่อกันน้อยลง” แต่ก็ยังมีความถี่มากกว่าช่วงก่อนการเหตุการณ์ความไม่สงบที่แทบไม่ได้โทรศัพท์ติดต่อกัน

ผลการศึกษาสรุปว่า ในภาพรวมสถานการณ์ความไม่สงบทำให้สมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง มีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้นกว่าก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะการติดต่อผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรศัพท์พื้นฐาน

การวางแผนครอบครัว

การที่ชายหญิงตกลงใจสมรสกันเพื่อสร้างครอบครัวนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย การเลือกที่อยู่อาศัยหลังแต่งงาน, จำนวนบุตรที่คาดหวัง, เพศของบุตรที่ต้องการ และการเว้นช่วงบุตรแต่ละคน

1) การเลือกที่อยู่อาศัยหลังแต่งงาน

ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าคู่สามีภรรยาต้องอาศัยอยู่ที่ใด ชาวบ้านมักเลือกที่อยู่อาศัยตามความเหมาะสม แต่ส่วนใหญ่มักอาศัยอยู่กับฝ่ายสามี

จากกลุ่มตัวอย่าง 24 ครอบครัว พบว่า 12 ครอบครัว อาศัยอยู่กับครอบครัวของสามี, 6 ครอบครัว อาศัยอยู่กับฝ่ายภรรยา, 5 ครอบครัว แยกไปอยู่ต่างหาก และ 1 ครอบครัว สามีภรรยาอยู่คนละที่กัน

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ตนเองอาศัยอยู่กับครอบครัวของภรรยา เพราะมีความสะดวกด้านสถานที่มากกว่าบ้านของครอบครัวตนเอง

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า ตนเองอาศัยอยู่บ้านสามี เพราะตนเองเป็นคนท้องถิ่น (จังหวัดอื่น) จึงมาอยู่กับครอบครัวสามี

2) จำนวนบุตรที่คาดหวัง

จำนวนบุตรที่คาดหวัง ขึ้นอยู่ฐานะทางเศรษฐกิจ ความพร้อมในการดูแลบุตร ส่วนใหญ่ต้องการหรือคาดหวังที่จะมีบุตร 2 - 3 คน

จากกลุ่มตัวอย่าง 24 ครอบครัว พบว่า 4 ครอบครัวต้องการมีบุตร 1 คน 19 ครอบครัวต้องการมีบุตร 2 - 3 คน 1 ครอบครัวต้องการมีบุตร 4 คน และไม่มีครอบครัวใดที่ไม่ต้องการมีบุตร

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ตนเองมีบุตร 1 คน แต่ที่ต้องการ คือ 3 คน แต่ภรรยาไม่ยอมรับ

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า ตนเองมีบุตร 2 คน และคิดว่าพอแล้ว เนื่องจากมีบุตรหลายคนดูแลไม่ทั่วถึง และมีค่าใช้จ่ายมาก

3) เพศของบุตรที่ต้องการ

ทุกครอบครัวไม่ได้ให้ความสำคัญว่าบุตรต้องเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย หรือบางครอบครัวต้องการมีบุตรชายคนหนึ่งหญิงคนหนึ่ง

จากกลุ่มตัวอย่าง 24 ครอบครัว พบว่า ทุกครอบครัวไม่เจาะจงเพศของบุตร และบางครอบครัวต้องการมีบุตรหญิงชายอย่างละคน

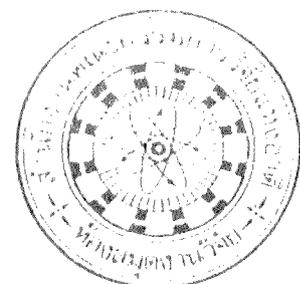
ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ไม่สนใจเลยว่าบุตรจะเป็นหญิงหรือชาย

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า อยากมีบุตรหญิงคนชายคน

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า “ยังไงก็ได้”

ชาวบ้านรายที่ 4 กล่าวว่า ไม่คิดว่าบุตรชายหรือหญิงจะดูแลยากกว่ากัน



4) การเว้นช่วงบุตรแต่ละคน

ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ ความพร้อมในการดูแลบุตร ส่วนใหญ่เว้นช่วงบุตรแต่ละคนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป

จากกลุ่มตัวอย่าง 24 ครอบครัว พบว่า 10 ครอบครัวมีบุตรคนเดียวหรือมีบุตรยาก, 1 ครอบครัวเว้นช่วงบุตรแต่ละคน 1 – 2 ปี, 3 ครอบครัวเว้นช่วงบุตรแต่ละคน 3 – 4 ปี, 1 ครอบครัวเว้นช่วงบุตรแต่ละคน 5 – 6 ปี, 3 ครอบครัวเว้นช่วงบุตรแต่ละคน 5 – 6 ปี และ 5 ครอบครัวเว้นช่วงบุตรแต่ละคน มากกว่า 7 ปี

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ที่บุตรคนแรกกับคนที่สอง มีอายุห่างกันมาก (มากกว่า 10 ปี) เพราะเป็นความตั้งใจของตนเอง ตนเองมีบุตรคนแรกตอนแต่งงานใหม่ๆซึ่งตอนนั้นฐานะไม่ค่อยดี “มีคนแรกประกันไว้ก่อน” แต่ต่อมาตนเองก่อร่างสร้างตัวจนมีฐานะดีขึ้นจึงมีคนที่สอง

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “คิดว่ามีลูกติดๆกันดีกว่า จะได้เหนื่อยทีเดียว”

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า ตนเองมีลูกยาก มีลูกคนเดียว แต่อยากมีมากกว่านี้ และไม่สำคัญว่าบุตรจะต้องมีอายุห่างกันเท่าใด

ชาวบ้านรายที่ 4 กล่าวว่า ต้องการให้บุตรคนแรกโตพอที่จะช่วยตนเองได้บ้าง ก่อนจะมีคนต่อมาจะได้ไม่เหนื่อยมาก

จากการศึกษาพบว่า ทุกครอบครัว กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับการวางแผนครอบครัว

ผลการศึกษาสรุปว่า แต่ละครอบครัวมีแนวทางการวางแผนครอบครัวบางส่วนเหมือนกันและต่างกันไปในแต่ละครอบครัว แต่ทุกครอบครัวกล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับการวางแผนครอบครัว

การอบรมเลี้ยงดูบุตร

เมื่อมีบุตร ซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัว พ่อแม่จำเป็นต้องมีการอบรมเลี้ยงดู ให้รู้กฎระเบียบแบบแผน การประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม การอบรมเลี้ยงดูบุตรประกอบด้วย การลงโทษบุตร, การแสดงความคิดเห็นของบุตร, ความคาดหวังด้านการศึกษาของบุตร, การให้สิ่งของ, การเลือกสาขาที่เรียนและอาชีพของบุตร, การเลือกคู่สมรส, และการการเลือกที่อยู่อาศัยหลังแต่งงานของบุตร

1) การลงโทษ

ทุกครอบครัว บอกเหตุผลของกฎเกณฑ์และการลงโทษ ให้บุตรทราบ หรือไม่ค่อยมีการลงโทษ นอกจากบอกกล่าวว่าสิ่งไหนควรสิ่งไหนไม่ควร

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า ทุกครอบครัวบอกเหตุผลของกฎเกณฑ์และการลงโทษ ให้บุตรทราบ หรือไม่ค่อยมีการลงโทษ

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ลูกไม่ดื้อและเชื่อฟัง ไม่เคยลงโทษ”

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “ลูกทำผิดก็จะบอกลูกว่า อะไรควรไม่ควร”

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า ถ้าลงโทษบุตร ก็จะชี้แจงว่าบุตรทำผิดอะไรถึงต้องลงโทษ
ชาวบ้านรายที่ 4 กล่าวว่า “ก็จะบอกเขา”

2) การแสดงความคิดเห็นของบุตร

ครอบครัวส่วนใหญ่ชอบหรือไม่ขัดข้องถ้าบุตรจะแสดงความคิดเห็น

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า 23 ครอบครัว ชอบหรือไม่ขัดข้อง ถ้าบุตรแสดง
ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และ 1 ครอบครัวไม่ชอบ

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ได้”

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “ชอบนะ ให้ลูกพูด”

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า ไม่ขัดข้องที่บุตรจะแสดงความคิดเห็น

3) ความต้องการด้านการศึกษาของบุตร

ครอบครัวส่วนใหญ่ อยากให้บุตรจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี หรือสูงที่สุดเท่าที่บุตร
ต้องการหรือสามารถศึกษาได้

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า 23 ครอบครัว อยากให้บุตรจบการศึกษาอย่างน้อย
ระดับปริญญาตรี หรือสูงที่สุดเท่าที่บุตรต้องการหรือสามารถศึกษาได้ และ 1 ครอบครัวไม่ต้องการ

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ไม่ต้องการให้เขาทำอะไร ต้องการให้เรียนอย่างเดียว เรียนให้มากที่สุด”

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “ไม่” (ไม่ต้องการให้บุตรเรียนจบในระดับปริญญาตรี)

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า ต้องการให้บุตรเรียนจบอย่างน้อยในระดับปริญญาตรี

4) การให้สิ่งของ

ครอบครัวส่วนมาก ให้สิ่งของกับบุตรโดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า 13 ครอบครัว ให้สิ่งของแก่บุตรโดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่
แน่นอน, 4 ครอบครัว ให้สิ่งของในโอกาสวันสำคัญ, 5 ครอบครัว ให้สิ่งของเมื่อทำตามตกลง และ 1
ครอบครัวไม่ค่อยให้สิ่งของ

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ส่วนใหญ่จะให้เมื่อทำตามที่ตกลง มักให้(เกี่ยวกับ)เรื่องเรียน”

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “ไม่ค่อยให้อะไร”

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า การให้สิ่งของไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน

5) การเลือกสาขาที่เรียนและอาชีพของตนเอง

ครอบครัวส่วนใหญ่ ให้อิสระเต็มที่แก่บุตรในการเลือกสาขาที่เรียนและอาชีพ

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า 19 ครอบครัว ให้อิสระเต็มที่แก่บุตรในการเลือก
สาขาที่เรียนและอาชีพ และจำนวน 5 ครอบครัว ชี้แนะและช่วยชี้แนะบุตรของตนบ้าง แต่ไม่มีการบังคับ

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ก็คงแนะนำเขาบ้าง”
 ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “แล้วแต่ลูก”
 ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า “อยากให้ลูกเป็นตำรวจหญิง”
 ชาวบ้านรายที่ 4 กล่าวว่า บุตรของตนมีโอกาสได้ศึกษาต่อในสาขาที่จบการศึกษาแล้วมีรายได้สูง
 แต่บุตรไม่ชอบ รู้สึกเสียตาย แต่ก็แล้วแต่บุตร

6) การเลือกคู่สมรส

ครอบครัวส่วนใหญ่ ให้อิสระกับบุตรเต็มที่ในการเลือกคู่สมรส
 จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า 15 ครอบครัว ให้อิสระกับบุตรเต็มที่
 ในการเลือกคู่สมรส และ 9 ครอบครัวคิดว่าผู้ใหญ่ควรมีส่วนช่วยกลั่นกรองแนะนำ แต่ไม่มีการบังคับ
 ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์
 ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ต้องช่วยดู แนะนำลูกบ้าง”
 ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า เป็นสิทธิส่วนตัวของบุตร
 ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า “แล้วแต่เขา”

7) การเลือกที่อยู่อาศัยหลังแต่งงานของบุตร

การเลือกที่อยู่อาศัยหลังแต่งงานของบุตร ครอบครัวส่วนใหญ่ให้อิสระแก่บุตรอย่างเต็มที่ในการเลือก
 ที่อยู่อาศัยหลังแต่งงาน จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครอบครัว พบว่า 22 ครอบครัว ให้อิสระแก่บุตรอย่าง
 เต็มที่ในการเลือกที่อยู่อาศัยหลังแต่งงาน และ 2 ครอบครัว ที่อยากให้บุตรอยู่กับพ่อแม่หรือต้องการให้บุตร
 คนใดคนหนึ่งอยู่กับพ่อแม่ แต่ไม่ได้เป็นการบังคับ
 ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์
 ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ตามใจเขา”
 ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า ตนเองมีบุตร 2 คน แต่ “อยากให้มี(บุตร)คนหนึ่งที่อยู่ดูแลเรา”
 ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า ไม่บังคับถ้าบุตรจะไปอยู่กับครอบครัวคู่สมรส หรือแยกไปอยู่ต่างหาก

จากการศึกษาพบว่า ทุกครอบครัว กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับการอบรม
 เลี้ยงดูบุตร

ผลการศึกษาสรุปว่า แต่ละครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมือนและแตกต่างกันบ้างในแต่ละ
 ครอบครัว แต่สถานการณ์ความไม่สงบไม่ส่งผลกระทบต่อ การอบรมเลี้ยงดูบุตร

ระบบเศรษฐกิจ

อาชีพ

อาชีพหลักของชาวลำพะเยา คือ อาชีพเกษตรกร โดยเฉพาะสวนยางพารา แต่บางคนอาจไม่ได้มีเพียงอาชีพเดียว หากจำแนกอาชีพของชาวลำพะเยาตามอาชีพและสถานะภาพหลัก สามารถจำแนกได้คือ การเกษตร, พนักงานของรัฐ, เจ้าของกิจการ และรับจ้าง

1) การเกษตร

ผู้เลี้ยงไก่ไข่รายหนึ่ง กล่าวว่า ตนเอง “รับจ้างเลี้ยง” หรือ “โครงการเลี้ยงไก่ประกันราคา” เป็นการร่วมงานกับบริษัทซีพี หรือ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) การเลี้ยงไก่ไข่ไม่มีผลกระทบใดๆ เพราะตนเองเลี้ยงไก่อยู่กับบ้าน มีคนมารับไข่ไก่และส่งอาหารไก่ให้ถึงแล้ว โดยที่ผู้เลี้ยงไม่ต้องไปไหน

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 3 กล่าวว่า ในส่วนของการทำนาและกรีดยาง สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อไม่มากนักกับตนเอง เนื่องจากนาของตน และสวนที่รับกรีดยางอยู่บริเวณที่ค่อนข้างปลอดภัย “ทำนาแถวนี้ไม่ห่วงอะไร แคร่ระวังตัวบ้าง”

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 6 กล่าวว่า นอกจากมีสวนยางของตนเองแล้ว ยังรับจ้างกรีดยางให้สวนคนอื่นด้วย สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อในความรู้สึกด้านความปลอดภัยเป็นอย่างมาก สวนของตนเองอยู่ในเขตที่ค่อนข้างอันตราย มีทางออกไปได้หลายทาง บางครั้งทำให้รู้สึกเครียด การไปกรีดยางในสวนนี้มักไปช่วงกลางวัน (โดยทั่วไปชาวสวนมักกรีดยางช่วงเวลา 1.00 – 5.00 น.) ถ้าช่วงไหนสถานการณ์ไม่ดีก็อาจงดสวนสวนที่ตนรับจ้างกรีดยางนั้นอยู่ในเขตที่ปลอดภัยจึงไม่ผลกระทบใดๆ

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 10 กล่าวว่า ด้านการเกษตรโดยรวมไม่ค่อยมีผลกระทบ แต่มีบางสวนของตนที่อยู่ในเขตที่ค่อนข้างอันตราย มีปัญหาในการเก็บผลผลิต และบำรุงรักษา

เกษตรกรที่มีผลกระทบในการประกอบอาชีพ คือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพในบริเวณที่อันตราย บางรายต้องปรับเปลี่ยนเวลาการทำงาน มีปัญหาในการเก็บผลผลิตและการบำรุงรักษา

2) พนักงานของรัฐ

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 15 กล่าวว่า เป็นผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาแห่งหนึ่งในตำบลลำพะเยา ก่อนหน้าที่จะมาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในลำพะเยา เคยเป็นผู้บริหารที่โรงเรียน ในตำบลหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีสถานการณ์ค่อนข้างรุนแรง ทำให้รู้สึกเครียด เวลาเดินทางต้องสวมเวลา จะไม่ไปหรือกลับในเวลาเดียวกันทุกวัน ปัจจุบันตนเองทำงานในตำบล สถานที่ทำงานหรือโรงเรียนห่างจากบ้านไม่ถึง 2 กิโลเมตร รู้สึกสบายใจและไม่ต้องกังวล

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 12 ผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา กล่าวว่า การเดินทางต้องประสานงานกับเจ้าที่ด้านความมั่นคงให้มาดูแล ขับรถไปไหนมาไหนตามสบายแบบแต่ก่อนไม่ได้ แม้แต่รับประทานอาหารกลางวันก็มารับประทานในโรงเรียน ไม่ได้ออกไปรับประทานอาหารข้างนอกแบบแต่ก่อน มีคนมาติดต่อราชการที่ทำงานก็เข้าถึงตัวยากกว่าแต่ก่อน ถ้าเป็นก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบใครมาหากจะมีคนพามาที่ห้องทำงานโดยทันที แต่ปัจจุบันอาจต้องให้คนที่มาพบรอในที่ที่หนึ่งก่อน การประสานงานด้าน

ต่างๆไม่คล่องตัวเท่าสมัยก่อน หรือแม้แต่อยู่ที่ทำงานก็ยังไม่รู้สึกระแวง ไปไหนมาไหนมักไปเป็นหมู่คณะ ส่วนอาชีพทำสวนยางที่ลำพะยาไม่มีผลกระทบอะไร เพราะสวนอยู่ในเขตปลอดภัยของตำบล

พนักงานของรัฐรายที่ 1 กล่าวว่า ตนเองทำงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งในตำบล จึงไม่ค่อยมีผลกระทบอะไร

พนักงานของรัฐที่มีผลกระทบคือ พนักงานของรัฐที่ทำงานภายนอกตำบลหรือในเขตที่อันตราย ส่วนพนักงานของรัฐที่ทำงานในที่ปลอดภัยหรือทำงานภายในตำบลไม่มีผลกระทบ

3) เจ้าของกิจการ

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 7 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบกับอาชีพเป็นอย่างมาก เพราะอาชีพรับเหมาทำโครงเหล็กต้องตระเวนไปทำงานในที่ต่างๆ ในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ต้องหยุดการรับเหมาทำโครงเหล็ก เพราะอันตราย ปัจจุบันนี้จึงทำการเกษตรเป็นหลัก สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบอะไรกับการทำเกษตร ไม่ว่าจะป็นสวนผลไม้ สวนยาง และเลี้ยงวัว ถ้าเทียบรายได้เมื่อครั้งเป็นผู้รับเหมาทำกับเกษตรกร รายได้จากการทำเกษตรจะน้อยกว่ามาก ในสัดส่วน 30/100 หรือจะกล่าวว่าปัจจุบันรายได้ลดลงราวๆร้อยละ 70

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 9 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบด้านอาชีพมาก โดยกล่าวถึงเหตุการณ์หนึ่งว่า ตนเองเคยมีร้านที่ตำบลหนึ่งใกล้ลำพะยา ในวันหนึ่งมีชายแปลกหน้า 2 คนเข้ามาดูสินค้าต่างๆในร้าน แต่ไม่พูดจาอะไรกับใคร และทำลักษณะนี้อยู่หลายวัน ประกอบกับตำบลที่ไปตั้งร้านค้าอยู่นี้ มีเหตุการณ์ความไม่สงบทั้งยิง และระเบิดเสมอๆ จึงตัดสินใจปิดกิจการที่ตำบลนี้ และกลับมาเปิดร้านในลำพะยาจนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้ถึงแม้มีอาชีพเสริม แต่รายได้ก็ไม่เท่ากับร้านเดิม เนื่องจากทำเลที่ตั้งต่างกันมาก นอกจากนี้การรับเหมาเดินสายไฟ ซึ่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว แต่พอเกิดสถานการณ์ความไม่สงบขอบเขตการทำงานของสามีจำกัดขึ้น เพราะบางสถานที่ที่อันตรายเกินกว่าจะไปปฏิบัติงาน ทำให้รายได้ลดลงมาก

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 5 อาชีพเจ้าของร้านอาหารตามสั่ง กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่ส่งผลกระทบต่อ ในด้านอาชีพและรายได้ เมื่อเปิดร้านใหม่ๆ คือ ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์ความไม่สงบไม่นานนัก ขายวันหนึ่งได้ไม่กี่ร้อยบาท แต่ปัจจุบันยอดขายเพิ่มขึ้นจากเดิมหลายเท่า (จากการสังเกตการณ์ร้านของผู้ให้ข่าวสำคัญเป็นร้านที่ขายดีที่สุดในตำบล)

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 14 กล่าวว่า ตนเองเป็นเจ้าของร้านชำ รับซักผ้า และมีบริการอินเทอร์เน็ต และกำลังทำร้านขายส่งในตำบล สถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้ทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นเพราะคนไม่กล้าเดินทางไปซื้อของภายนอกตำบลแต่อย่างใด แต่ที่ขายดีมีลูกค้ามาก เป็นเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัว เพราะตนเองมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในตำบล (จากการสังเกตการณ์ร้านของผู้ให้ข่าวสำคัญเป็นร้านที่ขายดีที่สุดในตำบล มีลูกค้าทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม)

เจ้าของกิจการทำหินลับมีด กล่าวว่า งดไปส่งสินค้าบางสถานที่ เท่ากับตลาดแคบลง ส่วนวัตถุดิบคือ หินที่มีคุณภาพดีอยู่ที่อำเภอหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เป็นเขตที่อันตรายในปัจจุบัน และตั้งแต่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบต้องเปลี่ยนไปซื้อวัตถุดิบที่หาดใหญ่แทน ซึ่งคุณภาพวัตถุดิบไม่ดีเท่าและไกลกว่า โดยรวมตั้งแต่เกิดสถานการณ์ทำให้รายได้ลดลงประมาณร้อยละ 30

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 10 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบกับอาชีพพอสมควร ในส่วนร้านซ่อมจักรยานยนต์ การจำหน่ายอุปกรณ์ประปา ไฟฟ้าและอื่นๆไม่มีผลกระทบ ด้านการเกษตร

โดยรวมไม่ค่อยมีผลกระทบ แต่มีบางส่วนที่อยู่ในเขตที่ค่อนข้างอันตราย ทำให้มีปัญหาในการเก็บผลผลิต และการบำรุงรักษา ส่วนที่มีผลกระทบค่อนข้างมาก คือ การจำหน่ายรถจักรยานยนต์มือสอง กล่าวคือ การจำหน่ายจักรยานยนต์มือสอง จะต้องไปหาหรือไปดูรถในที่ต่างๆ เมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ บางสถานที่ต้องงดไป บางสถานที่ต้องหาใครไปเป็นเพื่อน ทำให้ขอบเขตการหารถมาจำหน่ายจำกัดขึ้น ซึ่งมีผลกับรายได้โดยรวมพอสมควร เพราะการจำหน่ายรถจักรยานยนต์มือสองเป็นอาชีพที่ได้เงินก้อน

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 13 กล่าวว่า นอกจากเป็นเกษตรกรแล้วตนเองมีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง คือ ต่อเติมอาคารและสร้างใหม่ ประกอบอาชีพเฉพาะในตำบล คนงานก็เป็นคนในตำบล จึงไม่มีผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ

ถ้าเป็นเจ้าของกิจการที่ประกอบอาชีพอยู่ในตำบลจะไม่มีผลกระทบ ส่วนเจ้าของกิจการที่มีผลกระทบคือ อาชีพที่จำเป็นต้องเดินทางไปในที่ต่างๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างผลผลิตจำหน่ายสินค้า และหาวัตถุดิบในการผลิต

4) รับจ้าง

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 1 กล่าวว่า ในส่วนการประกอบอาชีพรับจ้างขับรถสิบล้อ สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบกับรายได้ เพราะบางสถานที่ต้องงดไป ทำให้ขอบเขตการทำหาลูกจ้างจำกัดขึ้น

ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างรายที่ 1 กล่าวว่า ตนเองมีอาชีพรับจ้างในตำบล ถ้าจ้างในที่ที่อันตรายก็จะไม่ไป แต่ไม่มีผลด้านรายได้ เพราะมีงานให้รับจ้างมากอยู่แล้วในส่วนที่ปลอดภัยของตำบล โดยเฉพาะงานเกี่ยวกับทำสวน เช่น ถางหญ้า ใสปุ๋ย และเก็บผลผลิต เป็นต้น

ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างรายที่ 2 กล่าวว่า ในพื้นที่อันตรายจะไม่ไปรับจ้าง แต่บางที่เขาก็มีคนของเขายู่แล้ว ถึงเหตุการณ์ปกติก็ไม่เคยไปรับจ้างละแวกนั้น

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 6 กล่าวว่า ในส่วนการรับจ้างกรีดยาง สวนที่รับจ้างกรีดยางอยู่ในเขตที่ปลอดภัยจึงไม่มีผลกระทบใดๆ

ผู้รับจ้างที่มีผลกระทบคือ ผู้ที่รับจ้างภายนอกตำบลหรือรับจ้างในพื้นที่อันตราย ทำให้มีขอบเขตในการประกอบอาชีพจำกัดมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า ไม่ใช่ทุกอาชีพและทุกคนจะมีผลกระทบ ผลกระทบนั้นขึ้นอยู่กับสถานที่ทำงาน และลักษณะของอาชีพ ดังเช่น

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 6 สวนยางพาราอยู่ในสถานที่ที่ไม่ค่อยปลอดภัย จึงต้องปรับเวลาการทำงาน และต้องงดกรีดยางในบางช่วงที่สถานการณ์เข้มข้น แต่ในส่วนที่เป็นผู้รับจ้างกรีดยางไม่มีผลกระทบ เพราะสวนอยู่ในเขตที่ปลอดภัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานที่ของการทำงานเป็นตัวแปรที่สำคัญ ถ้าอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยก็ไม่มีผลกระทบ และหากอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัยก็จะมีผลกระทบ

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 10 ในส่วนที่ทำอาชีพขายจักรยานยนต์มือสอง กับ เจ้าของกิจการหินลับมีด มีปัญหาคล้ายๆกัน คือ ต้องหาจักรยานยนต์มือสอง และหิน ในที่อื่นและในบางพื้นที่เป็นพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัย จึงมีผลกระทบทั้งคู่ เพราะทำให้ขอบเขตการหาวัตถุดิบจำกัดขึ้น และทำให้รายได้ลดลง ในลักษณะเดียวกัน

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 7 และ 9 ประกอบกิจการอยู่ในพื้นที่ที่อันตรายจึงมีผลกระทบในอาชีพเป็นอย่างมาก

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 12 กับ 15 เป็นผู้บริหารของสถาบันการศึกษาเหมือนกัน แต่มีผลกระทบต่างกันเพราะผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 12 ต้องเดินทางผ่านพื้นที่อันตรายในการไปทำงาน แต่ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 15 ทำงานอยู่ในตำบลจึงไม่ค่อยมีผลกระทบ

กรณีผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 14 และผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 5 เป็นร้านค้า และร้านอาหารที่ขายดีที่สุด ในตำบล ในรายการร้านค้ากว้างขวางมีสินค้าหลากหลาย มีทำเลที่ตั้งที่ดี อยู่บริเวณชุมชน ดิถนนวนใหญ่และเป็นสถานที่ปลอดภัย ราคาสินค้าเท่าหรือถูกกว่าร้านอื่นในตำบล และเจ้าของร้านมีสัมพันธ์ที่ดีกับคนในตำบล ส่วนร้านอาหาร รสชาติอาหารถูกปากคนในตำบล สะอาดและสดใหม่ มีทำเลที่ตั้งที่ดีอยู่บริเวณชุมชน ดิถนนวนเส้นหลักและเป็นบริเวณที่ปลอดภัย ราคาอาหารตามมาตรฐานในตำบล และเจ้าของร้านมีสัมพันธ์ที่ดีกับคนในตำบล เหตุผลดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ร้านทั้ง 2 แห่งขายดีหรือมียอดการจำหน่ายสูง ซึ่งไม่ได้มีเหตุปัจจัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ

ผลการศึกษาสรุปว่า ผู้ที่มีผลกระทบขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ ประการแรก สถานที่ทำงานอยู่ในพื้นที่อันตรายหรือต้องผ่านเส้นทางอันตราย และประการที่สอง เป็นอาชีพที่ต้องเดินทางไปในที่ต่างๆในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างผลผลิต จำหน่ายสินค้า และหาวัตถุดิบในการผลิต โดยผู้ที่มีผลกระทบนั้นต้องปรับเวลาการทำงาน การทำงานไม่สะดวกไม่คล่องตัว ขอบเขตการประกอบอาชีพจำกัดขึ้น และบางรายมีรายได้ลดลง

ราคาผลผลิตทางการเกษตร

ถ้าพะยาเป็นสังคมเกษตรกรรม รายได้หลักของตำบลมาจากผลผลิตทางการเกษตร ฉะนั้นเศรษฐกิจของตำบลจึงผูกติดอยู่กับราคาผลผลิตทางการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้มีผลกระทบกับผลผลิตทางการเกษตรทุกประเภท ผลผลิตบางประเภทที่ตกต่ำ เช่น ลองกอง เป็นผลไม้ที่เก็บไว้ไม่ได้นาน และไม่นิยมนำมาแปรรูป ผลผลิตผลออกเป็นฤดูกาลพร้อมๆกันเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้พ่อค้าจากจังหวัดอื่นไม่มารับซื้อ เหลือแต่พ่อค้าท้องถิ่น ทำให้ไม่มีการแข่งขันด้านราคา ผลผลิตที่มีเงื่อนไขอย่างเดียวกับลองกองก็จะมีผลกระทบด้านราคาที่สูงต่ำ ส่วนผลผลิตที่มีเงื่อนไขแตกต่างกันไป เช่น ยางพารา และส้มแขก ไม่มีผลกระทบ

ส้มแขก มีแนวโน้มว่าราคาสูงขึ้นเรื่อยๆ ส้มแขกตากแห้งในพ.ศ. 2552 ราคาประมาณ 60 – 70 ต่อกิโลกรัม ในพ.ศ. 2554 ราคาประมาณ 200 บาทต่อกิโลกรัม

ยางพาราเป็นที่ต้องการของตลาดภายในและภายนอกประเทศ ราคาขึ้นลงตามกลไกการตลาด นอกจากนี้ยางพารายังเป็นผลผลิตที่สามารถเก็บได้เกือบทุกวัน และมีพ่อค้ามารับซื้อทุกวัน หรือกรณีที่ยางหากบางช่วงราคายางพาราตกอาจเก็บไว้ขายในช่วงที่ราคาสูงได้

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 2 กล่าวว่า การประกอบอาชีพด้านสวนผลไม้ มีผลกระทบกับลองกองและทุเรียน แต่ก่อนมีพ่อค้าจากที่ไกลๆมารับซื้อ ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบมีพ่อค้ามารับซื้อน้อยลง และให้ราคาต่ำ “แต่ก่อนเหมือนแย่งกันซื้อ ... ลองกองเก็บไว้นานไม่ได้ต้องรีบขาย ส่วนทุเรียนเก็บไว้ได้นานกว่า แต่ก็ขายช้า เคยไปขายเองที่ตัวเมืองยะลา เสียทั้งเวลาและค่าน้ำมัน”

ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อถึงฤดูผลไม้ คือ ช่วงเดือน สิงหาคม - กันยายน จะมีพ่อค้าแม่ค้าจาก นครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา ลงมาซื้อผลผลิต มาช่วงบ่ายๆ และกลับออกไป ตี 7 ถึง 8 (19.00 – 20.00 น.) แต่ปัจจุบันพ่อค้าแม่ค้าจะลงมาแค่หาดใหญ่

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 16 กล่าวว่า ตนมีสวนยาง และสวนผลไม้ รับผิดชอบและทำสัมแชกตากแห้ง และเลี้ยงวัว สวนยางจะจ้างและแบ่งกำไรกับคนกรีต ส่วนสัมแชกทำเองประกอบกับจ้างลูกจ้าง สถานการณ์ความไม่สงบทำให้พ่อค้าไกลๆไม่กล้ามาซื้อผลผลิต ผลไม้ที่กระทบ คือ ผลไม้ที่เก็บไว้ไม่ได้นาน แปรรูปไม่ได้ หรือไม่นิยมนำมาแปรรูป และไม่ส่งออกต่างประเทศ เช่น ลองกอง เป็นต้น นอกจากนี้ ลองกองมักออกหรือให้ผลผลิตพร้อมๆกัน ทำให้ถูกกดราคาได้ง่าย กรณีทุเรียนนั้น ทุเรียนสดจะถูกกดราคา แต่ทุเรียนกวนไม่กระทบ เช่นเดียวกับสัมแชกตากแห้งที่ไม่มีผลกระทบ เพราะเป็นผลไม้ที่นิยมนำไปแปรรูป เก็บไว้ได้นานมาก

ผลการศึกษาสรุปว่า ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ จะอยู่ในเงื่อนไข 3 ประการคือ ประการแรก เป็นผลิตผลทางการเกษตรที่เก็บไว้ไม่ได้นาน ประการที่สอง เป็นผลิตผลที่ไม่สามารถแปรรูปหรือไม่นิยมนำไปแปรรูป และประการที่สาม เป็นผลิตผลที่ออกตามฤดูกาล ซึ่งออกหรือให้ผลผลิตในเวลาใกล้เคียงกันในแต่ละปีในจำนวนมาก ถ้าตรงเงื่อนไขทั้งสามประการนี้ ผลผลิตนั้นๆราคาจะตกต่ำ

การกักขัง หนีสิน ภายในตำบล

ในตำบลลำพะยามีกลุ่มทางเศรษฐกิจอยู่หลายกลุ่ม โดยเฉพาะในหมู่ 4 มีกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องการกักขัง 3 กลุ่ม ทุกกลุ่มมีสมาชิกจำนวนมาก และมีการเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ

จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบบ้างกับกลุ่มทางเศรษฐกิจบางกลุ่มในช่วงแรกๆที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบ แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้ส่งผลกระทบกับการกักขังหนีสิน ภายในตำบล

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

รองประธานกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มหนึ่งในตำบล กล่าวว่า กลุ่มรับฝากและให้กู้เงิน การฝากเงินได้ดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี และได้เงินปันผล การกู้เสียดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ถ้าดอกเบี้ยธนาคารต่ำคนก็จะนิยมมาฝากที่กลุ่ม กลุ่มมีสมาชิกมากกว่า 1,170 คน ในช่วงแรกๆหรือช่วงพ.ศ. 2547 มีการขาดส่งบ้าง เพราะบางช่วงไม่ได้กรีดยาง ในภาพรวมสถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบบ้างเล็กน้อย ราคาขายพารามีผลกับเศรษฐกิจมากกว่าสถานการณ์ความไม่สงบ ที่ผ่านมานี้เสียน้อยมากเพราะมีระบบที่รัดกุม การกู้ต้องมีคนค้ำประกัน 2 คน ผู้ค้ำจะ “ทำอะไรไม่ได้” จนกว่าคนที่ตนเองค้ำประกันจ่ายหนี้หมด ดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 12 ต่อปี เพดานเงินกู้ คิดโดยเอาเงินฝากของผู้กู้รวมกับเงินฝากของผู้ค้ำประกันทั้ง 2 คน ตัวอย่างเช่น ผู้กู้และผู้ค้ำอีก 2 คนมีเงินฝากคนละ 10,000 บาท จะกู้ได้สูงสุด 30,000 บาท

เหรียญก ของกลุ่มออมทรัพย์อีกกลุ่มหนึ่งของตำบล กล่าวว่า กลุ่มมีลักษณะคล้ายสหกรณ์ออมทรัพย์ รับผิดชอบ และกู้ยืม สมาชิกของกลุ่มส่วนมากอยู่ในพื้นที่หมู่ 4 และมีบางส่วนที่อยู่ในพื้นที่หมู่ 1 และ 5 บริเวณนี้มีประชากร 195 คน ทุกครอบครัวบริเวณนี้ทุกครอบครัวเป็นสมาชิกของกลุ่ม ในการกู้แทบไม่มีปัญหาในการส่ง แม้แต่ในช่วงเกิดสถานการณ์ความไม่สงบแรกๆก็ตาม มีเพียง 2 – 3 ปีที่แล้วมีสมาชิก 2 รายที่มีปัญหาในการส่งเงินค่างวดบ้าง กรณีที่ขาดส่งนั้นบางทีอาจเป็นเพราะบางช่วงฝนตกชุกทำให้ไม่สามารถกรีต

ยางได้ ผู้กู้ไม่ต้องชี้แจงเหตุผลในการกู้ แต่ต้องมีสมาชิกค้ำประกัน 2 คน และกู้ได้ไม่เกิน 3 เท่าของทุนเรือนหุ้น แต่ไม่เกิน 120,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

เจ้าหน้าที่คนหนึ่งของธนาคารข่าว กล่าวว่า ธนาคารข่าวทั่วไปจะให้ยืมข้าวเปลือกไปทำพันธุ์ แต่ที่ลำพะยา (ปัจจุบันไม่ค่อยมีใครทำนา) จะให้ยืมข้าวสารแล้วจ่ายเงินทีหลัง โดยธนาคารบวกกำไรเพียงเล็กน้อย แต่หากว่าเป็นคนที่ซัดสนก็จะไม่เอากำไร กรณีการยืมข้าวสารนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกเพียงแต่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ลำพะยาก็จพอ อัตราการยืมข้าวสารจะให้ 1 กระสอบ / 1 เดือน / 1 ครอบครัว การผ่อนชำระต้องผ่อนทุกอาทิตย์เท่าไรก็ได้ แต่ต้องครบจำนวนใน 1 เดือน นอกจากการให้ยืมข้าวสารแล้ว ยังสามารถกู้และฝากเงินกับธนาคารได้ การกู้ต้องมีคนค้ำประกัน 2 คน และกู้ได้ไม่เกินเงินฝากของผู้กู้และผู้ค้ำประกันรวมกัน ส่วนสถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบใดๆกับธนาคารข่าว

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบบ้างกับกลุ่มทางเศรษฐกิจบางกลุ่มในช่วงแรกๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไปสถานการณ์ความไม่สงบในตำบลลดความเข้มข้นลง และประชากรเริ่มปรับตัวได้ สถานการณ์ความไม่สงบจึงไม่ได้ส่งผลกระทบการกู้ยืม หนี้สิน ภายในตำบล ราคาขายพารา ดินฟ้าอากาศ เช่น ฝนชุกติดต่อกัน ทำให้ไม่สามารถกรีดยางได้ สร้างผลกระทบมากกว่าสถานการณ์ความไม่สงบ สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้หนี้เสียน้อย เนื่องจากระเบียบกฎหมายเกณฑ์การกู้ที่ค่อนข้างรัดกุม จำนวนเงินที่ให้กู้ไม่สูงนักถ้าเทียบกับรายได้ของประชากร และมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ไม่สูง

ระบบการเมืองการปกครอง

การปฏิบัติงานของกลุ่มเกี่ยวกับความมั่นคง

การปฏิบัติงานของกลุ่มเกี่ยวกับความมั่นคง จำแนกเป็น การประชุม, การรักษาความปลอดภัย, การปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่น และกิจกรรมทางการเมือง

1) การประชุม

สถานการณ์ความไม่สงบทำให้ กลุ่มเกี่ยวกับความมั่นคงมีการประชุมกันบ่อยครั้งขึ้น เพื่อสื่อสารแจ้งข่าวและแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน

ในการประชุมประจำเดือนกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีผู้ร่วมประชุมประมาณ 40 คน ทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น ผู้นำหน่วยงานและองค์กรในตำบล รวมทั้งกำนันและปลัดอำเภอ ผู้ร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย มีจำนวนหนึ่งเป็นผู้หญิงทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ในการประชุมมีการแจ้งข่าว พูดคุยแลกเปลี่ยน ปรัชชาหารือกัน

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า ผู้นำท้องถิ่นมีการประชุมประจำเดือนๆละ 2 ครั้ง คือ วันที่ 1 และ 19 ของเดือน โดยในวันที่ 19 เป็นการประชุมสัญจร (หรือกิจกรรมพัฒนาตำบล) ผลัดเปลี่ยนไปทุกๆหมู่บ้าน นอกจากนี้อาจมีการประชุมวาระพิเศษตามความเข้มข้นของสถานการณ์ เท่ากับว่ามีการประชุมกันบ่อยครั้งขึ้นหลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบมีการประชุมกันน้อยกว่านี้

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 1 กล่าวว่า การประชุมประจำเดือน ไปประชุมที่อำเภอ ประกอบด้วย ฝ่ายปกครอง และหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ เช่น หัวหน้าสถานีอนามัย วันรุ่งขึ้นก็มาประชุมที่ลำพะยากันอีกที

2) การรักษาความปลอดภัย

สถานที่ราชการบางแห่งในตำบล มีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางมารักษาความปลอดภัย ในงานประเพณีพิธีกรรมของตำบลทุกงาน มีผู้นำท้องถิ่นมาดูแลรักษาความปลอดภัย และหากเป็นงานใหญ่มีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก จะมีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางมาร่วมดูแลรักษาความปลอดภัยกับผู้นำท้องถิ่น

ในตำบลมีป้อมหลายแห่งกระจายไปตามจุดต่างๆ บางป้อมมีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางมารักษาการณ์ในช่วงกลางวัน ส่วนกลางคืนชาวบ้านเฝ้ากันเองทุกๆป้อม ชาวบ้านที่มาเข้าเวร เป็นชายล้วนตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยกลางคน ในป้อมมีโทรทัศน์และติดตั้งเคเบิลทีวี มีอาหารและเครื่องดื่มบริการ การเข้าเวรนั้นแบ่งเป็น 2 กะ คือ กลางวันกับกลางคืน ผลัดกันคืนละหมู่บ้าน โดยวันพุธเป็นเวรของหมู่ 4 ส่วนวันอังคารเป็นเวรรวมของทุกหมู่บ้าน

ในการฝึกอบรม ผู้ฝึกได้เบี่ยงเลียง และมีอาหารเครื่องดื่มบริการ การฝึกหัด เช่น การยิงกระสุนจริง ในท่าการยิงต่างๆ และการจำลองสถานการณ์ และถ่ายทอดความรู้ด้านยุทธวิธี

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายชื่อที่ 1 กล่าวว่า ในปัจจุบันในตำบลมีฐานทหารพราน และฐานตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งก่อนสถานการณ์ความไม่สงบไม่มี

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายชื่อที่ 4 กล่าวว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ มีการจัดเวรยามป้องกันหมู่บ้าน ผลัดกันคืนละหมู่บ้าน โดยวันพุธเป็นของหมู่ 4 ส่วนวันอังคารเป็นเวรรวมของทุกหมู่บ้าน ซึ่งก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มีการจัดเวรยามในลักษณะนี้ เมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้เกิดกลุ่มขึ้นมารองรับสถานการณ์ 2 กลุ่มคือ อรบ. (ราษฎรอาสาสมัครหมู่บ้าน) และชรบ. (ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน) โดยอรบ. ฝึกครั้งแรกปลายเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 ส่วน ชรบ. ก่อน อรบ. ไม่กี่เดือน สำหรับ อพป. (โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง) มีมานานแล้ว อรบ.ได้งบประมาณ 20,000 บาทต่อเดือนต่อหมู่บ้าน โดยแต่ละหมู่บ้านจะจัดสรรงบกันเอง และสถานการณ์ความไม่สงบทำให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านความมั่นคงที่เข้มข้นขึ้น

ผู้นำท้องถิ่นรายชื่อที่ 2 กล่าวว่า ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มีป้อมตามจุดต่างๆในตำบล เมื่อเกิดเหตุการณ์ช่วงแรก ผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านร่วมกันสร้างขนาชั่วคราวในการเข้าเวรยาม แต่ในปัจจุบันป้อมตามจุดต่างๆในตำบลสร้างอย่างถาวรมั่นคงแข็งแรงถาวร

3) การปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่น

บางส่วนของตำบลที่มีปัญหาความไม่สงบที่เข้มข้น สร้างอุปสรรคกับการปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่นบ้าง แต่สำหรับหมู่ 4 พื้นที่โดยรวมอยู่ในเขตที่มีความปลอดภัย จึงไม่ได้สร้างอุปสรรคในการทำงานแก่ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น สามารถเดินทางในพื้นที่ทั่วไปภายในหมู่บ้านได้โดยปกติ ไม่ต้องมีการคุ้มกันใดๆเป็นพิเศษหรือไปเป็นกลุ่มใหญ่

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายชื่อที่ 1 และ ผู้ให้ข่าวสำคัญรายชื่อที่ 4 กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า มีความกังวลในการปฏิบัติหน้าที่ในบางพื้นที่ของตำบลบ้าง แต่งานก็ไม่ได้หยุดชะงัก นอกจากนี้หมู่ 4 พื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างปลอดภัยจึงไม่ค่อยมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 2 กล่าวว่า ในบางพื้นที่ในตำบลมีความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่บ้าง แต่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่หมู่ 4

4) กิจกรรมทางการเมือง

กิจกรรมทางการเมืองไม่มีผลกระทบ โดยเฉพาะในเขตหมู่ 4 นอกจากการรักษาความปลอดภัยที่เข้มข้นขึ้นในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีผู้นำท้องถิ่นเข้ามาเสริมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นช่วงการหาเสียงในการเลือกตั้งทั่วไป จะมีป้ายหาเสียงปิดตามริมถนนในตำบล และมีรถแห่หาเสียงขับตระเวนในตำบล

ในวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีความเข้มงวดเรื่องการถ่ายภาพ และการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง แต่เป็นปัจจัยจากการเมืองระดับชาติที่มีความเข้มข้น ไม่เกี่ยวกับความไม่สงบในพื้นที่

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำหน่วยละ 2 นาย หลังเหตุการณ์ความไม่สงบจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังมีจำนวน 2 นายเท่าเดิม แต่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น คือ ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่จะเข้ามาเสริมในการดูแลรักษาความปลอดภัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 4 กล่าวว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นมีการหาเสียงไม่มากนัก เช่น ป้ายหาเสียง และรถแห่ โดยรวมไม่มีผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะในเขตหมู่ 4

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 10 กล่าวว่า นักการเมืองของพรรคการเมืองหนึ่งจะมาลงพื้นที่หาเสียงทุกๆ ครั้งก่อนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป

กรรมการหน่วยเลือกตั้งคนหนึ่ง ในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นอกจากมีฝ่ายปกครองท้องถิ่นเข้ามาเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวนผู้มาลงคะแนนเสียงที่ผ่านๆ มาจะอยู่ระหว่างร้อยละ 70 - 80

ในด้านการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านๆ มา มีความไม่คล่องตัวบ้างในการลงพื้นที่ในบางพื้นที่ แต่ไม่ได้อยู่ในเขตหมู่ที่ 4

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบทำให้กลุ่มเกี่ยวกับความมั่นคงต้องปฏิบัติหน้าที่เข้มข้นขึ้น เกิดกลุ่มความมั่นคงใหม่ๆ ขึ้นมารองรับสถานการณ์ คือ อรบ.(ราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน) และชรบ.(ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน) มีป้อมอรบ.ตามตำแหน่งต่างๆ ของตำบล และมีการตั้งฐานทหารพรานและฐานตำรวจตระเวนชายในตำบล นอกจากนี้ในสถานที่ราชการบางแห่งในตำบลมีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางมารักษาการณ์ ในงานต่างๆ ของตำบลมีการรักษาความปลอดภัยที่เข้มข้นขึ้นโดยกลุ่มผู้นำท้องถิ่น และประเพณีพิธีกรรมที่มีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก มีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางร่วมรักษาการณ์กับผู้นำท้องถิ่น ซึ่งก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มี

ในหมู่ 4 ไม่มีผลกระทบในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่ 4 อยู่ในเขตที่ปลอดภัย

กิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ไม่มีผลกระทบ นอกจากมีการรักษาความปลอดภัยที่เข้มข้นมากขึ้น

การประสานงานและความร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงของส่วนกลาง

คือ การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างท้องถิ่นกับหน่วยงานด้านความมั่นคงจากส่วนกลาง การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการรักษาความปลอดภัยจากส่วนกลางให้แก่ตำบล และการตรวจเยี่ยมพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากส่วนกลาง

จากการศึกษาพบว่า ในการฝึกอบรม บางครั้งมีนายทหารระดับสูงมาตรวจการฝึก เฉพาะที่ผู้วิจัยพบด้วยตนเอง 2 ครั้ง ในพ.ศ. 2552 และพ.ศ. 2553 เป็นนายทหารชั้นยศระดับนายพล รวมทั้งในงานพิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนาตั้งแต่พ.ศ. 2554 ทุกครั้ง มีนายตำรวจระดับสูงมาเป็นประธานในพิธี ป้อมออบ.บางแห่งในตำบลมีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางมารักษาการณ์ในช่วงกลางวันสลับกับชาวบ้านที่มารักษาการณ์ช่วงกลางคืน ในงานประเพณีพิธีกรรมของตำบลบางงานที่มีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก มีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางมาร่วมรักษาการณ์กับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ซึ่งก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ ผู้นำท้องถิ่นกับชาวบ้านดูแลกันเอง

ผู้นำท้องถิ่นหลายคน กล่าวคล้ายๆกันว่า สถานการณ์ความไม่สงบทำให้มีการประสานงานและความร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงของส่วนกลางมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 4 กล่าวว่า ในทุกๆเดือนจะมีทหารมาฝึกหัดการป้องกันตน ทบหนวนการฝึก และทุก 3 เดือนจะฝึกหัดโดยใช้กระสุนจริง ก่อนหน้าสถานการณ์ความไม่สงบมีความถี่ในการฝึกน้อยกว่านี้มาก การฝึกก็ไม่แน่นอนว่าจะฝึกเมื่อใด และก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบพอจะกล่าวได้ว่า แทบไม่เคยมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงมาลงพื้นที่

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้มีการประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงของส่วนกลางมากกว่าเดิม เช่น การรักษาความสงบร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางและท้องถิ่น การฝึกการป้องกันตนเอง และมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านความมั่นคงลงพื้นที่มากขึ้น ซึ่งมีทั้งลงพื้นที่เพื่อดูแลด้านความมั่นคงโดยตรง และมาร่วมงานพิธีกรรม

ระบบการศึกษา

การเรียนการสอน

โรงเรียนมีหน้าที่ ถ่ายทอดวิชาความรู้ อบรมจริยธรรม ระเบียบแบบแผนของสังคม สร้างความพร้อมทางร่างกาย ทางจิตใจและอารมณ์ แก่เยาวชน เพื่อสร้างพลเมืองดีให้แก่สังคม ในหมู่ 4 มีโรงเรียนสายสามัญ 2 แห่งประกอบด้วยโรงเรียนระดับประถม 1 แห่ง และระดับมัธยม 1 แห่ง

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงแรกของสถานการณ์ความไม่สงบ โรงเรียนปิดตามเขตการศึกษาที่มีเหตุการณ์ไม่สงบ หมายความว่า หากโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งในเขตการศึกษามีเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น ก็ จะหยุดการเรียนการสอนทั้งเขต สำหรับโรงเรียนในตำบลลำพะยาอยู่เขตการศึกษา 1 จังหวัดยะลา ที่

ประกอบด้วย อำเภอเมืองยะลา อำเภอรองปินัง และอำเภอรามัน ฉะนั้นในช่วงแรกของสถานการณ์ความไม่สงบโรงเรียนจึงหยุดการเรียนการสอนบ่อย

แต่ต่อมาการสั่งหยุดโรงเรียนจะขึ้นกับดุลยพินิจของผู้อำนวยการ ซึ่งทำให้โรงเรียนหยุดการเรียนการสอนน้อยลงกว่าช่วงที่สั่งปิดทั้งเขตการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามหากมีเหตุการณ์ความไม่สงบใกล้ๆกับตำบลหรือที่ใดก็ตาม ผู้อำนวยการอาจจะอนุญาตให้ครูอาจารย์ที่อาศัยอยู่ภายนอกตำบลหยุดราชการได้ หากพิจารณาแล้วว่า ครูอาจารย์อาจจะได้รับอันตรายระหว่างการเดินทาง

แต่การที่อาจารย์บางคนต้องหยุดการสอน และมีอาจารย์คนอื่นที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำวิชามาสอนแทน ย่อมมีความต่อเนื่องน้อยกว่าอาจารย์ที่เป็นเจ้าของวิชา

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

อาจารย์รายที่ 1 กล่าวว่า ด้านการเรียนการสอนมีผลกระทบมาก เพราะเมื่อมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เข้มข้นโรงเรียนจะถูกสั่งปิด ถึงแม้ว่าจะไม่เคยมีเหตุการณ์ใดๆกับโรงเรียนที่ตำบลลำพะยาโดยตรง (ปัจจุบันการปิดโรงเรียนขึ้นกับดุลยพินิจของผู้อำนวยการโรงเรียน) โรงเรียนบางแห่งครูสอนนักเรียนด้วยความหวาดระแวง เวลาการเลิกเรียนแต่ละวันจะไม่ตรงกัน แต่ที่ลำพะยาไม่ได้มีความกลัวหรือหวาดระแวงขนาดนั้น

อาจารย์รายที่ 2 กล่าวว่า โครงการของโรงเรียนชื่อ “พาน้องไปมัสยิดวันศุกร์” เป็นกิจกรรมทัศนศึกษาพานักเรียนไปที่มัสยิดแห่งหนึ่งในตำบล แต่ต้องหยุดไปชั่วคราวเนื่องจากเหตุการณ์ยิงเข้าไปที่ฐานด้านความมั่นคงแห่งหนึ่งใกล้ๆมัสยิด โดยเหตุการณ์เกิดขึ้นประมาณปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552 และเป็นที่ 2 ในปีพ.ศ. 2552

อาจารย์รายที่ 3 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบ มีผลด้านการเรียนการสอน เช่น การเยี่ยมนักเรียนที่บ้าน ซึ่งอาจจะเป็นการเยี่ยมทั่วไปหรือเยี่ยมนักเรียนมีปัญหา เช่น ขาดเรียนบ่อย จะไม่สะดวกเหมือนก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้เกิดช่องว่างนักเรียนกับครูอาจารย์

ในช่วงแรกการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง เพราะโรงเรียนปิดเป็นเขตการศึกษา (โซน) แต่ปัจจุบันขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้อำนวยการ นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบมีส่วนทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย และทำให้ครูอาจารย์ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน

บางครั้งเกิดเหตุการณ์ใกล้ลำพะยา ผู้อำนวยการจะอนุญาตให้ครูอาจารย์ที่อยู่นอกพื้นที่หยุดได้ หากพิจารณาแล้วว่าอาจารย์ที่อยู่นอกตำบล อาจจะได้รับอันตรายระหว่างการเดินทาง

การไปทัศนศึกษาต้องรีบกลับก่อนค่ำ เพราะผู้ปกครองนักเรียนบางคนมีบ้านอยู่ในเขตอันตรายหรือต้องผ่านเขตอันตราย จึงไม่สะดวกที่จะมารับบุตรหลานของตนช่วงกลางคืน

อาจารย์รายที่ 4 กล่าวว่า การทัศนศึกษาต้องเลือกสถานที่ที่มีความปลอดภัย และมีเจ้าหน้าที่คุ้มครอง การติดขัดด้านการทัศนศึกษานั้น ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ตนเองถ้าอยู่ในโรงเรียนจะไม่รู้สึกกังวล แต่ถ้าออกไปนอกสถานที่ก็รู้สึกกังวลเพราะเป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมาย

อาจารย์รายที่ 5 กล่าวว่า แม้แต่อยู่ในโรงเรียนก็ยังไม่รู้สึกกังวลบ้าง แต่ไม่กังวลเท่ากับระหว่างการเดินทาง การเรียนการสอนครบตามหลักสูตร แต่ไม่เต็มประสิทธิภาพ การทัศนศึกษามีลดน้อยลง

อาจารย์รายที่ 6 กล่าวว่า ถ้าเทียบกับที่อื่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่นี้ถือว่าผลกระทบน้อย แต่สถานการณ์ความไม่สงบทำให้กิจกรรมนอกเวลาเรียนน้อยลง และไม่ค่อยกล้าไปเยี่ยมบ้านนักเรียน

อาจารย์รายที่ 7 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบทำให้การเรียนการสอนไม่เต็มประสิทธิภาพ อาจารย์ที่อยู่นอกตำบลจะมาสายและกลับเร็ว การเข้าค่ายของนักเรียนหรือเก็บตัวนักกีฬาของโรงเรียนก็ค่อนข้างลำบาก

ผลการศึกษาสรุพบว่า นอกจากสถานการณ์ความไม่สงบมีผลทำให้การศึกษาไม่ต่อเนื่องแล้ว ยังทำให้การทัศนศึกษาต้องลดจำนวนลง และต้องกลับถึงตำบลก่อนค่ำ มีข้อจำกัดด้านเวลาในการทัศนศึกษามากขึ้น และการเยี่ยมนักเรียนที่บ้านลดลง ในภาพรวมสถานการณ์ความไม่สงบทำให้การเรียนการสอนไม่เต็มประสิทธิภาพ

ระบบศาสนาและความเชื่อ

พิธีกรรม

พิธีกรรมของชาวไทยพุทธในตำบลลำพะยา สามารถจำแนกเป็น พิธีกรรมทางศาสนาพุทธ พิธีกรรมท้องถิ่น พิธีกรรมเกี่ยวกับอาชีพ พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน และพิธีกรรมและกิจกรรมของไทย

1) พิธีกรรมทางศาสนาพุทธ

คือ พิธีกรรมที่พุทธศาสนิกทั่วประเทศถือปฏิบัติ เช่น พิธีเวียนเทียน งานแห่เทียนพรรษา และพิธีทอดกฐิน

1.1) พิธีเวียนเทียน

พิธีเวียนเทียน จัดขึ้นในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา และวันอาสาฬหบูชา

การเวียนเทียนระหว่างพ.ศ. 2553 - 2554 ช่วงบ่ายนักเรียนฟังบรรยายธรรมในโรงธรรม พระสงฆ์เทศเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และอบรมสั่งสอนจริยธรรม ช่วงค่ำพระสงฆ์เริ่มสวดในโรงธรรมก่อน 19.00 น. เล็กน้อย ต่อด้วยถวายของแด่พระสงฆ์ เสร็จพิธีในโรงธรรมประมาณ 20.00 น. จากนั้นทุกคนไปรวมกันที่โบสถ์เพื่อเวียนเทียน เจ้าอาวาสแนะนำวิธีการเวียนเทียน เช่น ระหว่างเดินเวียนเทียนให้กล่าว “อิติปิโส...” พระนำผู้ร่วมงานสวดสั้นๆและเริ่มเวียนเทียน ประมาณ 20.30 น. เวียนเทียนกับครบ 3 รอบทุกคน จบพิธี

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 11 กล่าวว่า ไม่กี่เดือนมานี้ (ต้นปีพ.ศ.2553) พิธีกรรมต่างๆได้กลับมาใช้เวลาเดิม ได้แก่ การเวียนเทียน และการสวดศพ การเวียนเทียนในวันวิสาขบูชาที่ผ่านมา (28 พ.ค. 2553) กลับมาเวียนตอนหัวค่ำดังเดิม คือ 19.00 – 20.00 น. ท่านให้เหตุผลว่าสถานการณ์ดีขึ้น โดยวันวิสาขบูชาเป็นวันที่มีคนมาเวียนเทียนมากที่สุด

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า จำนวนคนขึ้นลงในแต่ละปี ไม่ค่อยเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ

พระสงฆ์รูปที่ 1 กล่าวกับผู้ร่วมงานในวันวิสาขบูชา 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ว่าเริ่มเวียนเทียนประมาณ 19.00 น. และจากนี้ต่อไป ในทุกงานที่มีเวียนเทียนจะเริ่มงาน 19.00 น.

การเปลี่ยนแปลงการเวียนเทียน

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของตำบล
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ในวัด เวียนเทียนรอบโบสถ์
เวลาเริ่มพิธี	เปลี่ยนแปลง คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2552 เริ่มพิธีช่วงเย็นประมาณ 17.00 น. ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 เป็นต้นมาเวลาเริ่มพิธีดั้งเดิม คือประมาณ 19.00 น.
ระยะเวลางาน	ดั้งเดิม คือ ตั้งแต่พระสวดในโรงธรรมถึงการเวียนเทียนใช้เวลาประมาณ 1.30 ชั่วโมง ถ้าเฉพาะการเวียนเทียนใช้เวลาประมาณ 30 นาที
ประธานในพิธี	เปลี่ยนแปลง คือ ตั้งแต่พ.ศ. 2554 มีนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่มาเป็นประธาน ก่อนหน้าพ.ศ. 2554 ชาวบ้านเป็นประธานกันเอง
จำนวนคน	เปลี่ยนแปลง คือ ชาวบ้านจำนวนขึ้นลงในแต่ละปี เฉลี่ยประมาณ 300 - 400 คน โดยบางคนมาตั้งแต่เริ่มงาน บางคนมาช่วงการเวียนเทียนจนถึงใกล้จะจบพิธี ตั้งแต่พ.ศ. 2554 มีนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่มาเป็นประธาน มีคนเวียนเทียนมากขึ้น จำนวนที่เพิ่มมากขึ้นนี้เป็นทหารตำรวจข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ และนักเรียน ถ้ารวมทหารตำรวจข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆและนักเรียนแล้ว คนที่มาเวียนเทียนมีประมาณ 400 - 500 คน
เพศและวัย	ดั้งเดิม คือ ส่วนมากเป็นผู้หญิงและเด็ก
การรักษาความปลอดภัย	เปลี่ยนแปลง คือ เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงมารักษาการณีก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ ชาวบ้านดูแลกันเอง

1.2) งานแห่เทียนพรรษา

งานแห่เทียนพรรษา จัดขึ้นในวันอาสาฬหบูชา ประกอบด้วย การบริจาคเงินทำบุญ และถวายผ้าอาบน้ำฝน หลอดไฟนีออนและรางนีออน รวมทั้งเทียนขนาดต่างๆ และมีหน่วยงานจากภายนอกตำบลร่วมทำบุญด้วย เช่น ไทยทีวีสีช่อง 3 ร่วมถวายเทียนพรรษา เส้นทางแห่ เริ่มจากอบต.ลำพะยา ไปทางแยกบ้านพรุ (หมู่ 3) ผ่านหน้าวัด และเข้าวัด รวมระยะทางไม่เกิน 2 กิโลเมตร ใช้เวลาการแห่จากอบต.ถึงวัดประมาณ 40 - 50 นาที

งานแห่เทียนพรรษา วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 เริ่มเคลื่อนขบวนจากอบต.ตำบลลำพะยา เวลาประมาณ 16.30 น. ในขบวนประกอบด้วยรถนำขบวน รถแห่เทียน วงกลองยาว และนักเรียน ผู้นำท้องถิ่น มากันเกือบครบทุกคน ชาวบ้านมาสมทบระหว่างทางเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งหมดมีคนในขบวนประมาณ 300 - 400 คน และมีคนอีกนับร้อยคนที่วัด

พอขบวนเคลื่อนเข้าวัด คนที่รอในวัดจะเข้ามาสมทบในขบวนนับร้อยคน ทั้งขบวนมีคนราวๆ 500 - 600 คน เกือบทุกคนถือดอกไม้ธูปเทียน เทียนพรรษา หลอดไฟฟ้านีออนโดยมากเป็นแบบยาวและรางนีออน และผ้าอาบน้ำฝน ผู้ร่วมในขบวนส่วนมากเป็นผู้หญิง คือ ราวๆร้อยละ 80 คน และมักเป็นหญิงสูงวัย สาวๆเด็กๆพอมิบ้าง ขบวนแห่เทียนเวียนรอบโรงธรรม 3 รอบและเข้าโรงธรรมไป ในโรงธรรมมีพระ 10 กว่ารูป คนเอาผ้าอาบน้ำฝน เทียนพรรษา และหลอดไฟฟ้านีออน ไปวางไว้หน้าพระพุทธรูปในโรงธรรม พระสวดมนต์ จบพิธีประมาณ 19.30 น.

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า งานแห่เทียนพรรษาแท้ในช่วงเย็น (16.30 น.) ส่วนสถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้ส่งผลกระทบต่อใดๆกับพิธีกรรมนี้ ผู้วิจัยถามว่าก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบแห่เทียนพรรษาไปวัดช่วงหัวค่ำใช่หรือไม่ ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 ตอบว่า “แห่ช่วงหัวค่ำก็ได้ แต่ไม่รู้ว่าแห่ไปให้ใคร”

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 2 กล่าวว่า ในสมัยโบราณน่าจะไม่งานแห่เทียนพรรษา และสถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้ส่งผลกระทบต่อใดๆกับพิธีกรรมนี้

	การเปลี่ยนแปลงงานแห่เทียนพรรษา	
	ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของตำบล
	เส้นทาง	ดั้งเดิม คือ จากอบต.ไปทางแยกบ้านพรุ ผ่านหน้าวัด และ
เข้าวัด		
	เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 16.30 น.
	ระยะเวลางาน	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 3 ชั่วโมง (รวมการแห่ และพิธีกรรมใน
วัด)		
	จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 500 – 600 คน
	เพศและวัย	ดั้งเดิม คือ ส่วนมากจะเป็นผู้หญิงราวร้อยละ 80 คน และ
มักเป็นหญิงสูงวัย		
	การรักษาความปลอดภัย	ดั้งเดิม คือ ชาวบ้านดูแลกันเอง

1.3) พิธีทอดกฐิน

พิธีทอดกฐิน จัดในวันเดียวกับวันลอยกระทงของทุกปี ในวันนี้มีการถวายผ้ากฐิน และพุ่มกฐินให้กับพระสงฆ์ พุ่มกฐินนี้มีทั้งถวายในนามบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกตำบล เป็นพิธีกรรมที่มีผู้ร่วมงานมากที่สุดของตำบลในรอบปี เพราะมีบุคคลภายนอกมาร่วมงานจำนวนมาก และมากกว่าคนในตำบลที่มาร่วมงาน งานมีช่วงครึ่งวันเช้า หน้าวัดมีพ่อค้าแม่ค้ามาตั้งร้านมากมายทั้งของกินของใช้

พิธีทอดกฐิน วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 จำนวนคนตลอดทั้งวันจำนวนหลายพันคน อาจถึง 7,000 -8,000 คน คนมากที่สุดช่วง 11.00 น. มีการออกร้านบริการอาหาร ขนม เครื่องดื่ม โดยไม่คิดค่าบริการ ร้านที่มาบริการนี้มาจากหน่วยงานในตำบล หมู่บ้าน และกลุ่มในตำบล และหน่วยงานจากภายนอกตำบล ตลอดทั้งปีวันนี้เป็นวันเดียวที่การจราจรติดขัดในตำบล รถยนต์นานาชนิดจอดสองข้างทางจากบริเวณหน้าวัดไปถึงบ้านบ่อออกเป็นระยะทางประมาณ 700 - 800 เมตร ได้ยินประกาศว่าได้รับเงินทำบุญมากกว่า 1,000,000 บาท

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบต่อพิธีทอดกฐิน จำนวนคนขึ้นลงมากน้อยไม่เท่ากันในแต่ละปี อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่นๆ เช่น ถ้าตรงกับวันหยุดราชการ ผู้ร่วมงานจะมีจำนวนมาก

ผู้ดูแลวัดรายที่ 1 กล่าวว่า ในช่วงแรกๆที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบต่อจำนวนคนบ้าง คือ ลดลงและเริ่มกลับมาเหมือนเดิมในปีนี้

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ผู้ร่วมงานส่วนใหญ่นอกจากเป็นคนภายนอกตำบลแล้ว บางคนยังเป็นชาวต่างชาติ คือ ชาวมาเลเซีย คนที่มาทอดกฐินจะทอดกันหลายวัด วัดในแถบนี้มี 3 วัด ได้แก่ วัดที่นาประดู่ ลำใหม่ และลำพะยา

การเปลี่ยนแปลงพิธีทอดกฐิน

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของตำบล
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ในวัด
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 8.30 น.
ระยะเวลางาน	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 6 ชั่วโมง
จำนวนคน	เปลี่ยนแปลง คือ ช่วงแรกของเหตุการณ์ความไม่สงบจำนวนคนลดลงบ้าง แต่ปัจจุบันมีผู้ร่วมงานในระดับเดิม คือ มีผู้ร่วมงานในแต่ละปี อาจถึง 7,000 -8,000 คน
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ คณะเพศวัย
การรักษาความปลอดภัย	เปลี่ยนแปลง คือ เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงมารักษาการณ์ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ ชาวบ้านดูแลกันเอง

2) พิธีกรรมท้องถิ่น

พิธีกรรมท้องถิ่น เป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาในท้องถิ่น เช่น พิธีรับ - ส่ง เทวดา, วันว่าง และพิธีรับ - ส่ง เปรต

2.1) พิธีรับ - ส่งเทวดา

พิธีรับ - ส่งเทวดา คือ พิธีเชิญบรรพบุรุษที่เป็นเทวดาลงมาเพื่อคุ้มครองปกป้องรักษาให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข ส่วนบางข้อมูลเชื่อว่าการรับ - ส่งเทวดา คือ การเชิญเทวดาองค์ใหม่ให้ลงมารักษาปกป้องรักษาหมู่บ้าน และส่งเทวดาองค์ก่อนกลับ เพราะในแต่ละปีจะมีเทวดาประจำราศี

พิธีรับ - ส่งเทวดามีพิธีกรรม 3 ช่วง 4 วัน คือ ช่วงแรก หมู่ 6 เป็นหมู่แรกที่รับเทวดา 1 วัน, ช่วงที่สอง หมู่ 1 และ 2 ทำพิธีรับร่วมกัน 1 วัน, ช่วงที่สาม หมู่ 3, 4 และ 5 ทำพิธีรับและส่งร่วมกัน 2 วัน รวมทั้งหมด 4 วัน

การประกอบพิธีทั้งรับ - ส่งเทวดา ทำโดยนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธี ชาวบ้านนำเครื่องเช่นต่างๆ อาหารกับข้าวต่างๆ น้ำ (ไม่มีเหล้า) และเหรียญกษาปณ์ ใส่ถุงหรือใบตองวางในศาลา และแขวนไว้ที่หาบที่วางบนร้านเทวดา และนำธง “ธงรับส่ง” ปักไว้บนศาลา เมื่อจบพิธีในวันสุดท้ายจะนำเอาเครื่องเช่นบางส่วน ใส่หาบไปแขวนไว้ที่ต้นไม้บริเวณทางสามแพร่ง

พิธีรับเทวดา วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ที่ศาลาโรงอิฐ 17.30 น. มีหญิงสูงวัยราวๆ 10 คน และฝ่ายปกครองในหมู่บ้านที่รักษาความปลอดภัยจำนวนหนึ่ง คนทยอยมาเรื่อยๆ เริ่มมีเครื่องเช่นสักการะบนร้านเทวดา และมีธงรับส่งเทวดาใส่อยู่ที่ยอดเสาไม้ไผ่ 18.40 น. เพลงหยุด พระมา 7 รูป ผู้ร่วมงานราวๆ 50 คน พระสวดบนศาลาโรงอิฐ 19.18 น. มีคนจุดเทียนหลายเล่มที่ร้านเทวดา เป็นเทียนที่ปักอยู่กับเครื่องเช่นต่างๆ มีธูปกำใหญ่ 7 - 8 กำ พระในศาลาหยุดสวด พระลงมา 1 รูปมาจุดเทียนที่เหลือในร้านเทวดา โดยไม้ไผ่ต่อยาวราวๆ 70 - 80 ซม. และมีเทียนอยู่ที่ปลายไม้ คงเพื่อความสะดวกที่จุดเทียนที่อยู่ลึกเข้าไป 19.30 น. พระกลับ เสร็จพิธีสำหรับวันนี้ ส่วนคืนนี้มีการเฝ้าร้านเทวดา เหมือนทุกปีที่ผ่านมา

พิธีสงฆ์วัน 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ที่ศาลาโรงอิฐ 5.52 น. ผู้ร่วมงาน 20กว่าคน บางคนช่วยกันเอาของเช่นที่ร้านเทวดาของเมื่อวานทิ้ง แต่ตรงเอาไว้ตามเดิม 6.18 น. พระมา 7 รูป ผู้ร่วมงานราวๆ 30 - 40 คน โดยมากเป็นผู้หญิงสูงวัย พระสวด 6.36 น. พระสวดจบ พระฉันทราหารเช้า 7.01 น. พระกลับ ผู้ร่วมงานกินข้าวต่อจากพระ บางคนเอาน้ำที่ใช้เช่นเมื่อวานกลับบ้าน 10.00 น. พระ 3 รูปสวด มีคนราวๆ 35 คน บนร้านเทวดามีเครื่องเช่นต่างๆ ที่หาบที่วางบนร้านเทวดาแขวนถุงใส่เหรียญกับธนบัตร (ส่วนมากเป็นธนบัตรราคา 20 บาท) รวงข้าว ข้าวเปลือก ข้าวสาร กะปิ พริก และเกลือ 10.15 น. ใส่บาตรที่ใกล้ร้านเทวดา 10.21 น. พระสวดจบ ผู้ร่วมงานลงมากรวตน้ำที่หน้าร้านเทวดา 10.27 น. กรวตน้ำเสร็จ เกือบทุกคนขึ้นบนศาลา พระรดน้ำมนต์ 10.31 น. พระฉันทราหารเพล 11.00 น. พระกลับ ผู้ร่วมงานกินข้าวต่อจากพระ 11.07 น. มีคนหนึ่งซื้อจักรยานยนต์นำหาบที่มีเครื่องเช่นไป สามแยกทางลุ่ม (หมู่ 5) เอาถุงเครื่องเช่นแขวนไว้ที่ต้นกล้วยต้นหนึ่งบริเวณสามแยกทางลุ่ม

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า พิธีรับส่ง - เทวดา มีการรักษาความปลอดภัยที่เข้มข้นขึ้น คือ ฝ่ายปกครองท้องถิ่นมาช่วยกันดูแล ส่วนสมัยก่อนไม่มี การประกอบพิธีเมื่อก่อนเหตุการณ์ไม่สงบจะเริ่มราวๆ 19.00 น. และเสร็จพิธีราวๆ 20.00 น. แต่ปัจจุบันเริ่มเร็วขึ้นประมาณ 30 นาที ทำให้เสร็จพิธีราวๆ 19.30 น.

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า การนอนเฝ้าศาลาศึกก่อนวันสุดท้ายของพิธี เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกัน ไม่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความไม่สงบ

การเปลี่ยนแปลงพิธีรับ - ส่งเทวดา

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของตำบล
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ 1 และ 6 และศาลาโรงอิฐ
เวลาเริ่มพิธี	เปลี่ยนแปลง คือ เร็วขึ้นประมาณ 30 นาที จากที่เคยเริ่มงานประมาณ 19.00 น. เปลี่ยนเป็นเริ่มประมาณ 18.30 น.
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 1 ชั่วโมง
จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ ไม่เกิน 50 -60 คน
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ ส่วนมากเป็นผู้หญิงสูงวัย
การรักษาความปลอดภัย	ดั้งเดิม คือ ชาวบ้านดูแลกันเอง

2.2) วันว่าง

วันว่างคือ วันทำบุญให้ญาติพี่น้อง บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว บางคนบอกว่าในสมัยก่อนถือว่าวันนี้เป็นวันขึ้นปีใหม่ พิธีที่สำคัญในวันว่าง คือ พระสงฆ์บังสุกุลให้กับผู้ตายที่ “บัว” (ที่บรรจุอัฐิของผู้เสียชีวิต) หลุมศพ ที่สุสาน และที่เก็บอัฐิ ที่กำแพงโบสถ์ และญาติพี่น้องของผู้ตายไหว้บัว หลุมศพ และที่เก็บอัฐิของผู้ตาย นอกจากนี้ที่สุสาน มีคนจำนวนมากไหว้ที่เชิงตะกอนด้วย

ก่อนถึงวันว่าง ญาติพี่น้องคนในเครือญาติไปช่วยกันหรือจ้างคนมาทำความสะอาดบัว ตัดหญ้าหรือตกแต่งกิ่งไม้บริเวณบัว และ/หรือหลุมศพของบรรพบุรุษญาติพี่น้องของตน

ในช่วงเช้าจัดพิธีที่สุสาน มีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก มีพ่อค้าแม่ค้ามาตั้งร้านมากมายส่วนมากเป็นของกิน ส่วนพิธีช่วงบ่ายจัดในวัดบริเวณกำแพงโบสถ์ มีผู้ร่วมงานน้อยกว่าพิธีช่วงเช้า และไม่มีพ่อค้าแม่ค้ามาตั้งแผงขายของ

การจัดสถานที่ ทุกๆบัวมักมี แจกันดอกไม้ กระจ่างรูป และเทียน บางบัวห้อยพวงมาลัยไว้ตามจุดต่างๆ เช่น ยอดบัว และตามขอบบัว

การไหว้ ผู้ไหว้จุดธูปเทียนนั่งยองๆไหว้ที่บัว นำแป้งและน้ำหอมพรมที่บัว ใช้ธูปในการไหว้ 1 ดอกหรือ 3 ดอก ส่วนที่หลุมศพ และที่เก็บอัฐิที่กำแพงโบสถ์ก็ไหว้ในลักษณะเดียวกัน

การเซ่น ที่สุสานจะเซ่นหลังจากพระฉันเพลแล้วด้วยอาหารคาวหวาน แต่การไหว้ที่กำแพงโบสถ์ในช่วงบ่ายไม่มีการเซ่นด้วยของคาวหวาน

การบังสุกุล พระ 4 รูป เอามือแตะที่บัว สวด “อนิจจังวัฏสงสารา....” แต่ละบัวใช้เวลาเฉลี่ยที่ 25 วินาที ญาติก็จะนั่งคุกเข่าหรือนั่งยองๆพนมมืออยู่รอบๆ บางคนถวายปัจจัยโดยเอาของวางบนบัว สำหรับหลุมศพ พระเอาไม้แตะที่หลุมแทน ฉะนั้นวันนี้จะเห็นพระถือไม้ เป็นกิ่งไม้ที่เหลาง่ายๆแบบใช้วันเดียว และการบังสุกุลที่เก็บอัฐิที่กำแพงโบสถ์พระเอามือแตะที่ป้ายเก็บอัฐิ ระหว่างที่พระสงฆ์บังสุกุลญาติพี่น้องของผู้ตายมักจะนั่งยองๆและพนมมือ

การทำบุญ โดยนำธนบัตรใส่บาตรที่ทางตำบลเตรียมไว้ ใกล้ๆกันมีขันสำหรับใส่กระดาษเขียนชื่อนามสกุลผู้เสียชีวิต เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศล

การใส่บาตร มีบาตร และหม้อข้าวใบใหญ่ๆ ตั้งไว้ให้ผู้ร่วมงานตักข้าวสวยใส่ในบาตร และหม้อ วันว่าง วันที่ 19 เมษายน 2554 ที่สุสานไทย-จีน งานเริ่มประมาณ 6.00 น. ในศาลาพระกำลังสวดผู้ร่วมงานประมาณ 500 - 600 คน โดยมากเป็นผู้หญิงในสัดส่วน 90/10 6.28 น. พระสวดเสร็จ เตรียมฉันเช้า คนกลับไปมาก บางคนไหว้บัว และไหว้ที่เชิงตะกอน 6.40 น. คนเหลือประมาณ 50 - 60 คน พระฉันเสร็จ จากนั้นพระสงฆ์ไปบังสุกุลตามบัวและหลุมศพต่างๆในสุสาน ประมาณ 9.00 น. คนเริ่มทยอยกันมาที่สุสาน 10.05 น. พระบังสุกุลครบ ผู้ร่วมงานไม่น้อยกว่า 400 - 500 คน พระสวด ต่อด้วยใส่บาตร และพระฉันเพล หลังจากพระฉันเสร็จ แต่ละครอบครัวจะเซ่นอาหารคาวหวานที่บัว คนกลับไปจำนวนมาก 11.24 น. พระกลับวัด จบพิธีช่วงเช้า ส่วนช่วงบ่ายพระบังสุกุลที่เก็บอัฐิรอบกำแพงโบสถ์ และเสร็จพิธีประมาณ 14.00 น.

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายกล่าวคล้ายๆกันว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่ผลกระทบต่อใดๆกับพิธีวันว่าง ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 ที่ดูแลงานนี้ กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่ผลกระทบต่อใดๆกับพิธีกรรมนี้ มีคนมาร่วมงานจำนวนมากทุกปี

การเปลี่ยนแปลงวันว่าง

ลักษณะงาน *ดั้งเดิม* คือ เป็นงานของตำบล

สถานที่ *ดั้งเดิม* คือ สุสาน และที่วัด

เวลาเริ่มพิธี *ดั้งเดิม* คือ เวลาประมาณ 6.00 น. และช่วงบ่ายเริ่มหลังเที่ยง

ระยะเวลาพิธี *ดั้งเดิม* คือ ช่วงเช้าประมาณ 4 ชั่วโมง ช่วงบ่ายประมาณ 2

ชั่วโมง

จำนวนคน *ดั้งเดิม* คือ ที่สุสานประมาณ 500 - 600 คน และประมาณ

100 คนที่วัด

เพศวัย *ดั้งเดิม* คือ ส่วนมากเป็นผู้หญิง โดยเฉพาะช่วงเช้าเกือบ

ทั้งหมดเป็นหญิงสูงวัย เวลาสายๆจนถึงเพลคนละเพศวัยมากขึ้น

การรักษาความปลอดภัย *ดั้งเดิม* คือ ชาวบ้านดูแลกันเอง

2.3) พิธีรับ - ส่งเปรต

พิธีรับ - ส่งเปรต คือ การทำบุญให้แก่บรรพบุรุษและญาติพี่น้องที่เสียชีวิต พิธีนี้มีคนมาร่วมงานจำนวนมาก แต่วันรับเปรตจะมีคนน้อยกว่าวันส่งเปรต พิธีกรรมจัดช่วงครึ่งวันเช้า

ในวันรับเปรต มี“ร้านเปรต”หรือโต๊ะวางเครื่องเช่น 2 จุด คือ ที่หน้าประตูวัด และลานข้างโรงธรรมมีพิธีสงฆ์ มีการโยน “กำพริก” และการแย่งของที่ร้านเปรต ส่วนวันส่งเปรตมีพิธีลักษณะเดียวกับงานรับเปรต แต่มีการแห่คันทามเข้ามาถวายวัด คันทามมีทั้งจากหมู่บ้าน จากกลุ่มต่างๆ และหน่วยงานต่างๆในตำบล ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 มีจัดประกวดคันทาม และเนื่องจากเป็นวันที่มีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก ในช่วงเช้าถึงเที่ยงบริเวณหน้าวัดมีพ่อค้าแม่ค้ามาตั้งร้านจำหน่ายของกินของใช้มากมาย

งานรับเปรต พ.ศ. 2552 และ 2554 ประมาณ 6.00 น. ถวายสังฆทาน เลี้ยงภัตตาหารพระสงฆ์ในโรงทาน ผู้ร่วมงานไม่น้อยกว่า 300 คน เกือบทั้งหมดเป็นผู้หญิง หลังจากนั้นไม่มีพิธีกรรมหรือกิจกรรมใดๆ 10.00 น. ในโรงธรรม พระและโฆษกจะพูดถึงการรับส่งเปรตและประชาสัมพันธ์ต่างๆ จากนั้นพระสวด ต่อด้วยฉันทเพลที่โรงธรรม ประมาณ 10.20 น. พระฉันเสร็จ และเข้ามาสวดในโรงธรรม ช่วงนี้เป็นช่วงที่มีคนมากที่สุดของงาน คือ ประมาณร่วมๆ 500 คน 12.00 น. กรวดน้ำ จากนั้นพระสวดสั้นๆ พอสวดจบมีคนเอายาสัญญ์นออกจากเสาข้างโต๊ะ หรือ “ร้านเปรต” ผู้ร่วมงานเข้าไปแย่งของบนโต๊ะ ตอนเริ่มต้นคนส่วนมากเป็นเด็กกับวัยรุ่น ครูเดียวจะมีคนคณะเทศน์มาร่วมแย่งไม่ถึง 10 นาทีของก็หมดโต๊ะ คนแยกย้ายกันกลับ

งานส่งเปรต พ.ศ.2552 และ 2554 ประมาณ 6.00 น. ถวายสังฆทานและถวายภัตตาหารเช้า ประมาณ 9.30 น. หมู่ต่างๆและองค์กรของตำบลจะรวมตัวกันตั้งแถวจากหน้าวัดไปยาวถึงบ้านพรุ (หมู่ 3) และแห่ขบวนคันทามเข้าวัด มีวงกลองยาวร้องรำทำเพลงเข้าไป หัวขบวนเป็นเด็กเล็กๆถือหาบใส่ต้ม ใส่นมลา และอื่นๆ ขบวนเข้าไปในวัด ขบวนวนรอบโรงธรรม พอครบ 3 รอบ ก็นำคันทามเข้าไปในโรงธรรม และล้อมสายสัญญ์นที่คันทาม 10.00 โยนกรรมพลิก มีคนมาแย่งนับร้อยคน 10.30 น. พระสวด เจ้าอาวาสนั่งแยกต่างหากจากพระสงฆ์รูปอื่นและใส่ข้าวสวยลงบาตร ผู้ร่วมงานลูกออกไปใส่บาตรที่ศาลาติดกับโรงธรรม (มีบาตรและหม้อข้าวใบใหญ่ๆตั้งไว้ให้ผู้ร่วมงานตักข้าวสวยใส่ในบาตร) ช่วงนี้เป็นช่วงที่คนมากที่สุดของงาน อาจจะมีถึง 1,000 คน จากนั้นพระฉันเพลมีการแสดงรอรระหว่างพระฉัน ประมาณ 11.30 น.พระฉันเสร็จ พระเข้าโรงธรรมและสวด

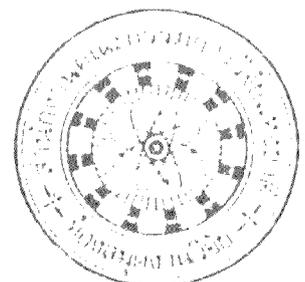
คนเตรียมตัวแย่งของเช่นบนโต๊ะหรือ“ร้านเปรต” คนทั้งวัดลดลงมากเหลือประมาณ 400 คน ที่มาแย่งของที่ร้านเปรตมีประมาณ 200 คน โดยมากเป็นเด็กและวัยรุ่น ประมาณ 12.00 น. พระสวดจบ วงกลองยาวบรรเลง คนแย่งของบนร้านเปรต ในช่วงแรกของการแย่งของส่วนมากจะเป็นเด็กกับวัยรุ่น แต่พอผ่านไปครู่หนึ่งคนวัยอื่นจะเข้ามาด้วย ของบนโต๊ะหรือบนร้านเปรตหมดอย่างรวดเร็วภายในไม่กี่นาที

ตลอดงานผู้ร่วมงานไม่ต่ำกว่า 1,000 คน มีตากล้องจำนวนมาก ซึ่งต่างจากวันรับเปรตที่ไม่ค่อยมีใครถ่ายภาพ

ชาวบ้านและผู้นำท้องถิ่นหลายราย กล่าวตรงกันว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบใดๆ นอกจากมีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลางมารักษาการณ์ ซึ่งก่อนหน้าเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มี

การเปลี่ยนแปลงพิธีรับ - ส่งเปรต

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของตำบล
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ที่วัด
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 6.00 น.
ระยะเวลางาน	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 6 ชั่วโมง



ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 11 กล่าวว่า พิธีกรรมการบวชในอุโบสถเหมือนกันทั่วประเทศ จำนวนผู้บวชในแต่ละปีมีไม่แน่นอน เฉลี่ยปีหนึ่งราวๆ 10 กว่าราย ซึ่งไม่เกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ ชาวบ้าน 2 ราย ที่บุตรบวชและน้องชายบวช กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบ ไม่มีผลกระทบต่อ การบวช

การเปลี่ยนแปลงงานบวช

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของเครือญาติ มิตรสหายและเพื่อนบ้าน
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ในวัด
จำนวนวัน	ดั้งเดิม คือ 3 วัน
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 8.00 น.
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 2 ชั่วโมง
เวลาเริ่มงานเลี้ยง	ดั้งเดิม คือ ตั้งแต่เช้า
ระยะเวลางานเลี้ยง	เปลี่ยนแปลง คือ เลิกเร็วขึ้น ประมาณ 22.00 น. ก่อน
เหตุการณ์ไม่สงบมักเล็ดลอดกว่านี้	
จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ ในงานเลี้ยงมีผู้ร่วมงานนับร้อยคน แล้วแต่การ
เชิญแขก	
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ คณะเพศวัย
การช่วยงาน	ดั้งเดิม คือ ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงจำนวนมากมาช่วยงาน เช่น
ประกอบอาหาร จัดสถานที่ และบริการผู้ร่วมงาน โดยไม่มีค่าจ้าง	

4.4) แต่งงาน

การแต่งงานเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัว พิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงานจึงเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญ การแต่งงานในลำพะยานิยมแต่งงานที่บ้านเจ้าสาว จัดเลี้ยงที่บ้านเจ้าสาวหรือสถานที่สาธารณะ ในตำบล ไม่นิยมแต่งงานที่โรงแรม แต่ละงานมีผู้ร่วมงานนับร้อยคน และมีผู้ร่วมงานมากที่สุดในช่วงอาหารมือเที่ยง พิธีแต่งงานที่นิยม คือ การแต่งงานแบบทำขวัญ ไม่นิยมการรดน้ำสังข์ ประกอบพิธีกรรมช่วงเช้า และใช้เวลาประกอบพิธีราวๆ 1 ชั่วโมงครึ่ง จากนั้นก็มักกินเลี้ยงกันไปจนถึงค่ำ

พิธีแต่งงาน เริ่มด้วยการแห่ขันหมากจากบ้านเจ้าบ่าวหรือจากที่ใดที่หนึ่ง เมื่อถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวต้องผ่านประตูเงินประตูทอง ก่อนเข้าบ้านมีพิธีการหลายอย่างเรียกว่า “รับบ่าว” จากนั้นเริ่มประกอบพิธีทำขวัญ เมื่อเสร็จพิธี คู่สมรสออกมาต้อนรับแขกจนถึงค่ำ ช่วงค่ำเจ้าบ่าวสาวอาจขึ้นเวทีร้องเพลง และกล่าวขอบคุณผู้ร่วมงาน

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ในงานแต่งงานไม่มีผลกระทบอะไรในด้านพิธีกรรม แต่ด้านการจัดเลี้ยง เลิกเร็วขึ้น โดยเฉพาะแขกที่มาจากที่ไกลๆ จะรีบกลับ

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า สมัยก่อนแขกนิยมนำมาร่วมงานเลี้ยงงานแต่งงานในช่วงกลางคืน แต่ปัจจุบันนิยมมาช่วงกลางวัน

จากการสอบถามผู้แต่งงานช่วงเหตุการณ์ไม่สงบ 3 ราย กล่าวว่า ถ้าสถานการณ์ปกติ งานแต่งงาน ในส่วนของงานเลี้ยงเลิกดึกกว่านี้

การเปลี่ยนแปลงงานแต่งงาน

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของเครือญาติ มิตรสหายและเพื่อนบ้าน
สถานที่	ดั้งเดิม คือ นิยมแต่งที่บ้านเจ้าสาว และใช้บ้านเจ้าสาวหรือสถานที่สาธารณะในตำบลจัดงานเลี้ยง
จำนวนวัน	ดั้งเดิม คือ 2 วัน
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ช่วงเช้า แล้วแต่ฤกษ์
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง
เวลาเริ่มงานเลี้ยง	ดั้งเดิม คือ ตั้งแต่เช้า
ระยะเวลางานเลี้ยง	เปลี่ยนแปลง คือ เลิกเร็วขึ้น คือ ประมาณ 22.00 น. ก่อนเหตุการณ์ไม่สงบมักเลิกดึกกว่านี้
จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ ในงานเลี้ยงจะมีคนนับร้อยคนแล้วแต่การเชิญแขก บางงานอาจจะมีส่วนร่วมงานนับพันคน
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ คณะเพศวัย
การช่วยงาน	ดั้งเดิม คือ ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงจำนวนมากมาช่วยงาน เช่น ประกอบอาหาร จัดสถานที่ และบริการผู้ร่วมงาน โดยไม่มีค่าจ้าง

4.5) งานศพ

เมื่อมีผู้เสียชีวิตครอบครัวญาติพี่น้อง จะร่วมกันจัดพิธีศพให้กับผู้ตาย เพื่อเป็นเกียรติกับผู้ตาย และนำวิญญาณไปสู่สุคติ หลังจากมีผู้เสียชีวิตครอบครัวจะแจ้งข่าวให้ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงทราบ และนำศพไปประกอบพิธีที่วัด ไม่ประกอบพิธีศพที่บ้าน

งานศพโดยทั่วไปมีสวด 3 วัน และเผาศพ ตลอดจนมีการเลี้ยงอาหารตั้งแต่เช้าถึงค่ำ และประเพณีการเผาศพ โดยญาติพี่น้องมานอนที่โรงครัวหรือโรงทานทุกคืนที่ตั้งศพ เนื่องจากงานศพแต่ละงานมีผู้มาช่วยงานและร่วมงานเป็นจำนวนมาก ช่วงนี้จึงมีตลาดนัดเล็กๆในวัด

งานศพ มีการใส่บาตรช่วงพระเพลและวันเผา สวดศพเริ่มราวๆ 16.00 น. และจะเสร็จพิธีก่อน 18.00 น. ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบจะเริ่มสวดประมาณ 19.00 น. ส่วนการเผาศพเริ่มช่วงกลางวัน ไม่มี การเวียนศพก่อนเผา และเสร็จพิธีประมาณ 14.00 น. การเผาศพ

พิธีเผาศพ ประมาณ 12.30 น. ผู้ร่วมงานเริ่มมาที่ศาลาสวดศพ ประมาณ 13.00 น. ประกอบพิธีพระสงฆ์ เริ่มด้วยพระสงฆ์เทศน์สั่งสอนธรรมะ กล่าวถึงประวัติผู้เสียชีวิตและคุณงามความดี เจ้าภาพอาจทำบุญด้วยการให้ทุนการศึกษาหรือบริจาคทรัพย์แก่องค์กรการกุศล ต่อด้วยถวายผ้าบังสุกุลแด่พระสงฆ์ จากนั้นพระสงฆ์ประกอบพิธีพิจารณาหน้าหีบศพ ประมาณ 14.00 น. ผู้ร่วมงานวางดอกไม้จันทน์ และทยอยกลับ

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายชื่อที่ 1 กล่าวว่า ก่อนนี้งานสวดศพเริ่มประมาณ 19.00 น. แต่หลังเหตุการณ์ความไม่สงบ 18.00 น.ก็จบงานแล้ว (กลับมาใช้เวลาดั้งเดิมเมื่อต้นปีพ.ศ.2553)

ชาวบ้านรายชื่อที่ 1 กล่าวว่า ศพเผาเวลาบ่าย แต่ดั้งเดิมปัจจุบันก็เผาเวลานี้ไม่เปลี่ยน แต่การสวดจะเริ่มเร็วกว่าเดิม ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบเริ่มสวดเวลาประมาณ 19.00 น.

การเปลี่ยนแปลงงานศพ

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของเครือญาติ มิตรสหายและเพื่อนบ้าน
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ในวัด
เวลาเริ่มพิธี	เปลี่ยนแปลง คือ งานสวดศพเริ่มราว 16.00 น. ก่อนเหตุการณ์ความสงบเริ่มสวดประมาณ 19.00 น.และเริ่มกลับมาสวดศพเวลาเดิมคือ 19.00 น. เมื่อต้นปีพ.ศ. 2553 ส่วนงานเผาศพเริ่มช่วงบ่ายดั้งเดิม
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ สวดศพในแต่ละวันประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ เผาศพประมาณ 2 ชั่วโมงเศษ
เวลาเริ่มงานเลี้ยง	ดั้งเดิม คือ ตั้งแต่เช้า
ระยะเวลางานเลี้ยง	เปลี่ยนแปลง คือ เลิกเร็วขึ้น เลิกประมาณ 22.00 น. ก่อนเหตุการณ์ไม่สงบมักเลิกตึกกว่านี้
จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ มีคนนับร้อยคน งานเผาศพคนมากกว่าสวดศพ และมักจะไม่น้อยกว่า 300 – 400 คน
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ คณะเพศวัย
การช่วยงาน	ดั้งเดิม คือ ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงจำนวนมากมาช่วยงาน เช่น ประกอบอาหาร จัดสถานที่ และบริการผู้ร่วมงาน โดยไม่มีค่าจ้าง

5) พิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน

ตำบลลาพะยามีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่มากช้านาน และมีพิธีกรรมที่ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ได้แก่ วันตรุษจีน และเซ็งเม้ง ส่วนสาธารณชนไม่มีการประกอบพิธีกรรมใดๆ

5.1) วันตรุษจีน

ในวันตรุษจีนเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีน ซึ่งทุกบ้านที่มีเชื้อสายจีนจะประกอบพิธีกรรมนี้ วันตรุษจีนประกอบด้วย 3 วัน คือ วันแรกซื่อของ วันที่สองไหว้ วันที่สามเที่ยว โดยในวันไหว้ประกอบพิธีในช่วงครึ่งวันเช้า

การไหว้เริ่มด้วยไหว้เจ้าที่โดยหันโต๊ะเครื่องเช่นออกไปทางหน้าบ้าน และไหว้บรรพบุรุษ โดยหันโต๊ะเครื่องเช่นไปที่หิ้งบรรพบุรุษ หลังจากไหว้เสร็จ ต่อด้วยการจุดประทัด

โต๊ะเช่นนิยมไว้ในบ้านไม่เห็นโต๊ะเช่นริมถนนแบบการไหว้วันตรุษจีนในกทม. การไหว้จะจุดธูปและ “ยก” เครื่องเช่นต่างๆ โดยลูกชายคนโตของครอบครัว การเผากระดาษเงินกระดาษทองก็มักเผาในบ้านหรือแม้แต่ประทัดบางบ้านก็จุดกันในบ้าน ซึ่งเป็นมาแต่ดั้งเดิม และช่วงตึกหรือเข้ามิดคีนก่อนวันเที่ยวมักไหว้พระจันทร์

วันตรุษจีน วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554 ร้านค้าต่างๆเปิดกันตามปกติ แทบไม่ทราบเลยว่าเป็นวันตรุษจีน เพราะชาวบ้านประกอบพิธีในบ้าน นอกจากได้ยินเสียงประทัดดังเป็นระยะตามจุดต่างๆของตำบล จึงทำให้ทราบว่าที่บ้านจำนวนไม่น้อยที่ประกอบพิธีนี้

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ประกอบพิธีตรุษจีนรายที่ 1 กล่าวว่า พิธีกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบใดๆ

ผู้ประกอบพิธีตรุษจีนรายที่ 2 กล่าวว่า ทุกบ้านที่มีเชื้อสายจีนจะประกอบพิธีตรุษจีน, สำหรับการเผากระดาษเงินทองการจุดประทัดในบ้านไม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบ การไหว้พระจันทร์ต้องไหว้ช่วงตึก

หรือเข้ามิด(ก่อนฟ้าสว่าง) ในคืนก่อนวันเที่ยว แต่ชาวบ้านอาจมีวิธีการที่แตกต่างกันบ้าง ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ จะไหว้พระจันทร์ที่หน้าบ้าน เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเปลี่ยนมาไหว้หลังบ้าน (ในบริเวณบ้าน) แทน

การเปลี่ยนแปลงงานวันตรุษจีน

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของครอบครัว
สถานที่	เปลี่ยนแปลง คือ การไหว้เจ้าที่และบรรพบุรุษไหว้ในบ้าน
ดั้งเดิม	แต่การไหว้พระจันทร์ในคืนก่อนวันเที่ยว เปลี่ยนแปลง คือ จากการไหว้ริมถนนหน้าบ้านไปไหว้บริเวณหลังบ้านที่อยู่ในบริเวณบ้านแทน
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ช่วงเช้า แล้วแต่ละครอบครัว
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ ทั้งไหว้เจ้าที่ และไหว้บรรพบุรุษรวมกัน มักจะไม่เกิน 30 นาที
จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ แล้วแต่จำนวนสมาชิกในครอบครัว
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ แล้วแต่สมาชิกในครอบครัว
การช่วยงาน	ดั้งเดิม คือ คนในครอบครัวช่วยกัน

5.2) วันเซ็งเม้ง

วันเซ็งเม้ง คือ วันทำบุญให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับที่สุสาน พิธีกรรมนี้บางบ้านที่มีเชื้อสายจีนก็ไม่ได้ประกอบพิธีกรรม เนื่องจากญาติที่เสียชีวิตรุ่นหลังใช้วิธีเผาศพจึงไม่มีสุสาน ก่อนวันเซ็งเม้ง ญาติพี่น้องคนในเครือญาติไปช่วยกัน หรือจ้างคนมาทำความสะอาด ตัดหญ้าตัดแต่งกิ่งไม้บริเวณสุสานของเครือญาติตน วันเซ็งเม้งเป็นงานของเครือญาติ ในวันนี้ญาติพี่น้องทั้งที่อยู่ในตำบลและที่อื่น มารวมตัวกันทำบุญให้บรรพบุรุษที่สุสานเวลาสายๆ เมื่อทำบุญเสร็จก็รับประทานอาหารร่วมกันที่สุสาน ของเช่นไหว้มักเป็นอาหารที่ผู้ตายชอบเมื่อยังมีชีวิตอยู่ และที่ขาดไม่ได้คือ หัวหมู ไก่ต้ม และเหล้า

การไหว้ เริ่มจากไว้เจ้าที่ จากนั้นไหว้จากหลุมศพที่อาวุโสที่สุดไล่มา โดยการจุดธูป “ยก” เครื่องเช่นโดยลูกชายคนโตของครอบครัว เผากระดาษเงินทอง เมื่อไหว้เสร็จจุดประทัด

วันเซ็งเม้ง วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554 ช่วงสายๆ ผู้คนทยอยไปที่สุสาน โดยเฉพาะสุสานที่เหมืองบน ที่มีสุสานจีนหลายสุสาน แต่ละเครือญาติมีข้าวปลาอาหารและเครื่องเช่นมากมาย จากนั้นแต่ละเครือญาติจะประกอบพิธีในสุสานของเครือญาติตน เริ่มด้วยการประดับหลุมศพด้วยกระดาษสี สายรุ้ง และอื่นๆ เช่น “แบ็งกงเต็ก” จากนั้นจึงเซ่นไหว้ ด้วยอาหารคาวหวาน และเหล้า เผากระดาษเงินทอง เมื่อเซ่นไหว้เสร็จแล้ว ต่อด้วยจุดประทัด ทุกคนร่วมรับประทานอาหารกันที่สุสาน และทยอยกันกลับก่อนเที่ยงเล็กน้อย ในวันนี้ตั้งแต่ช่วงสายๆจนถึงกลางวันจะได้ยินเสียงประทัดเป็นระยะๆจากสุสานเครือญาติต่างๆ

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า พิธีกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบใดๆ

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า บางบ้านที่มีเชื้อสายจีนก็ไม่ได้ประกอบพิธีเซ็งเม้ง

การเปลี่ยนแปลงงานวันเซ็งเม้ง

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของเครือญาติ
สถานที่	ดั้งเดิม คือ สุสานไทย - จีน และสุสานเหมืองบน
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ช่วงเช้า แล้วแต่ละเครือญาติ

ระยะเวลาพิธี อาหารหลังพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 2 ชั่วโมง ไม่รวมเวลารับประทาน
จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ แล้วยแต่ละเครือญาติ โดยสุสานของแต่ละเครือญาติมีคนร่วมงานไม่น้อยกว่า 20 - 30 คน
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ คณะเพศวัย แล้วยแต่ครอบครัว
การช่วยงาน	ดั้งเดิม คือ คนในเครือญาติช่วยกัน

6) พิธีกรรมและกิจกรรมของไทย

พิธีกรรมและกิจกรรมของไทยในตำบลลำพะยา ได้แก่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และวันเฉลิมพระชนมพรรษา

6.1) วันสงกรานต์

วันสงกรานต์ คือ วันขึ้นปีใหม่ไทย ช่วงเช้าเริ่มด้วยพิธีสงฆ์หน้าพระพุทธรูป รูปปั้นหลวงพ่อกว้าว รูปอดีตเจ้าอาวาส และสงฆ์เจ้าอาวาส และผู้สูงอายุของตำบล จบพิธีการในวัด ช่วงกลางวันแต่ละบ้านสงฆ์นำผู้ใหญ่ในครอบครัวหรือเครือญาติ และเล่นสาดน้ำกันจนถึงเย็น การเล่นสาดน้ำนั้น ส่วนมากเป็นวัยรุ่นและเด็ก โดยตั้งจุดสาดน้ำตามถนนเส้นหลักของตำบล บางกลุ่มใช้รถบรรทุกน้ำ บริเวณหน้าวัด ตั้งแต่ช่วงเช้าถึงกลางวันมีพ่อค้าแม่ค้ามาตั้งแผงมากมายทั้งของกินของใช้

วันสงกรานต์ วันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2554 ตลอดช่วงเช้าคนร่วมงานในวัดราวๆ 1,000 คน สูงสุดในช่วงเวลาประมาณ 10.00 น. มีผู้ร่วมงานประมาณ 600 คน คณะเพศวัย แต่ผู้หญิงมากกว่าในสัดส่วนราวๆ 70/30 การเล่นน้ำ มีจุดเล่นน้ำริมถนนเส้นหลัก ที่เด็กและวัยรุ่นกำหนดกันเองราวๆ 10 จุดทั่วตำบลรถบรรทุกน้ำจำนวนหนึ่ง อาจถึง 10 คัน ที่น้ำตบุดึงมีครอบครัวพาบุตรหลานมาเล่นน้ำจำนวนมากกว่าวันธรรมดา คือ ราวๆ 70 - 80 คน เลิกเล่นสาดน้ำประมาณ 17.00 น.

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 วันสงกรานต์จัดในวันที่ 13 เมษายนวันเดียว ของทุกปีไม่ได้จัด 3 - 4 วัน งานสงกรานต์ของลำพะยาไม่มีผลกระทบโดยตรง ยกเว้นสงกรานต์ปี 2547 ที่ไม่มีการสาดน้ำและงานรื่นเริงใดๆ เนื่องจากวันที่ 12 เมษายน หรือก่อนวันสงกรานต์หนึ่งวัน เกิดเหตุฆ่าตัดคอคนกรีดขางและฆ่าตำรวจในตำบลลำพะยา และ 2 - 3 ปีที่ผ่านมาปิดถนนเล่นสงกรานต์ตั้งแต่ช่วงหน้าวัด ที่บ้านพรมีเวทีการแสดงดนตรี มีทหารมาช่วยดูแลความปลอดภัย แต่ในพ.ศ. 2554 ไม่มีกิจกรรมนี้ ที่งดการจัดเพราะเกรงว่าอาจดูแลไม่ทั่วถึง

การเปลี่ยนแปลงวันสงกรานต์

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานของตำบล ในพ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555 งดงานรื่นเริงที่จัดโดยตำบล
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ในวัด
จำนวนวัน	ดั้งเดิม คือ 1 วัน
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ช่วงเช้าประมาณ 9.00 น.
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 2 ชั่วโมง
จำนวนคน	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 800 - 1,000 คน ขึ้นลงในแต่ละปี
เพศวัย	ดั้งเดิม คือ คณะเพศวัย

6.2) วันลอยกระทง

วันลอยกระทง เป็นประเพณีของชาวไทย ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นงานของตำบล นอกจากมีการลอยกระทงแล้ว ยังมีการละเล่นการแสดงต่างๆ เช่น การประกวดนางนพมาศ ปัจจุบันแต่ละหมู่บ้านจัดสถานที่ให้ชาวบ้านลอยกระทงโดยไม่มีกิจกรรมใดๆ สถานที่ลอยกระทงของหมู่ 4 คือ บริเวณ “พานยายเค็ม” จัดสถานที่ โดยการถมทรายปรับผิวดิน และทำทำน้ำชั่วคราว

การลอยกระทง ก่อนการลอยจะอธิษฐานในใจ จากนั้นสมาชิกในครอบครัวช่วยกันประคองกระทงลงน้ำ เมื่อลอยเสร็จส่วนมากจะกลับทันที

วันลอยกระทง วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 18.20 น. สถานที่จัดเรียบร้อยแล้ว ฟ้ามืดยังไม่มืดสนิท ตอนนี้อย่างไรก็ไม่มีใครมาลอยกระทง มีรถเข็นขายลูกชิ้น 1 เจ้า และมีกระทงขายหน้าบ้านบริเวณนั้น สักพักคนเริ่มทยอยๆกันมา 18.40 น. คนมาประมาณ 40 คน ฟ้ามืดลงอีก คนเริ่มลอยกระทง คนทยอยๆมาเรื่อยๆ บางคนเล่นโคลมลอย โดยมากมาเป็นครอบครัวแบบพ่อแม่ลูก เป็นงานที่มีเด็กจำนวนมาก ที่มาคู่เป็นหนุ่มสาว และวัยรุ่นไม่มีเลย น้ำไหลแรง พอกระทงลงถึงน้ำก็ลอยไปทันที 18.50 น. คนมากขึ้น ฟ้ามืดเกือบสนิท มีเด็กเล็กๆชาวไทยมุสลิมยืนดูที่สะพานประมาณ 10กว่าคน 18.55 น. คนเพิ่มขึ้นอีกรวมแล้วประมาณ 60 – 70 คน 19.10 น. คนเท่าเดิมแต่เข้าออกตลอดเวลา คือกลุ่มหนึ่งลอยเสร็จก็กลับ อีกกลุ่มก็เข้ามา 19.18 น. บนสะพานจุดดอกไม้ไฟประมาณ 10 นาที 19.27 น. คนเริ่มมาน้อยลง 19.30 น. คนเหลือน้อยลงเหลือประมาณ 40 – 50 คน แทบไม่มีใครมาเพิ่ม ตลอดงานมีผู้มาลอยกระทงประมาณ 200 คน

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า ประเพณีลอยกระทง ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบจะจัดประกวดนางนพมาศ ขายเป็นดอกไม้ให้นางงาม จัดประกวดสาวประเภทสอง การแสดงต่างๆ แต่หลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบก็ไม่มีการจัดกิจกรรมหรือการแสดงใดๆ นอกจากจัดสถานที่ให้ลอยกระทง

การเปลี่ยนแปลงงานวันลอยกระทง

ลักษณะงาน	เปลี่ยนแปลง คือ จากงานของตำบลที่มีงานมีกิจกรรมและการแสดงต่างๆ กลายเป็นการจัดสถานที่ให้ลอยกระทงเท่านั้น โดยไม่มีการแสดงและกิจกรรมอื่นๆ
สถานที่	ดั้งเดิม คือ ในหมู่ 4 เฉพาะสถานที่ลอยกระทงเป็นที่เดิมคือ บริเวณ “พานยายเค็ม”
เวลาเริ่มงาน	ดั้งเดิม คือ ลอยกระทงช่วงหัวค่ำ
ระยะเวลางาน	เปลี่ยนแปลง คือ มีช่วงเวลาที่คนมาลอยกระทงกันราวๆ 2 ชั่วโมง ต่างจากก่อนความไม่สงบที่เลิกกันดึกดื่น เพราะมีการแสดงและกิจกรรมต่างๆ
จำนวนคน	เปลี่ยนแปลง คือ ลดลงเพราะไม่มีการจัดกิจกรรมอื่นๆ
แพศวัย	เปลี่ยนแปลง คือ คณะแพศวัย แต่ไม่มีคนชรา และแทบไม่มีวัยรุ่น เมื่อครั้งจัดเป็นงานตำบลจะมีวัยรุ่นมาร่วมงาน

6.3) วันเฉลิมพระชนมพรรษา

เป็นวันที่พสกนิกรชาวไทย แสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ รวมถึงระลึกพระคุณบิดามารดา ในวันที่ตำบลและโรงเรียนวัดลำพะยา จัดงานถวายพระพรและ/หรือจัดกิจกรรมการกุศล โดยแต่ละปีอาจมีกิจกรรมที่แตกต่างกัน

การเปลี่ยนแปลงการจุดเทียนชัยถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ เป็นงานครอบครัวหรือบุคคล
สถานที่	เปลี่ยนแปลง คือ จากหน้าบ้านริมถนน เป็นในบริเวณบ้าน
เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ช่วงหัวค่ำ ประมาณ 19.30 น.
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 10 นาที
ผู้ร่วมงาน	ดั้งเดิม คือ แล้วแต่ครอบครัว

ผลการศึกษาสรุปว่า โดยรวมพิธีกรรมต่างๆ จะมีผลกระทบหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านเวลาที่ประกอบพิธีและสถานที่ ถ้าเป็นงานที่จัดช่วงกลางคืน มักเปลี่ยนเวลาเริ่มพิธีให้เร็วขึ้นหรือเปลี่ยนสถานที่ ในพิธีกรรมที่มีงานเลี้ยง งานเลี้ยงจบเร็วขึ้น และเวลาจัดเลี้ยงสั้นลง โดยเฉพาะแขกที่มาจากที่อื่นจะกลับเร็ว และพิธีกรรมที่เป็นพิธีกรรมของตำบลที่มีผู้ร่วมงานจำนวนมาก มีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากส่วนกลาง และ/หรือฝ่ายปกครองท้องถิ่นมารักษาความปลอดภัย

ยกเว้นพิธีโนราโรงครู ถึงแม้งานเลิกช่วงตึกหรือข้ามคืนแต่ไม่มีผลกระทบ อาจด้วยสาเหตุว่าพิธีโนราโรงครู ยากจะปรับเปลี่ยนเวลาเพราะพิธีกรรมยาวนานมากในแต่ละวัน และถ้าลดทอนเวลา พิธีกรรมจะไม่สมบูรณ์ (ไม่มีพิธีกรรมใดในตำบลที่ลดเวลาในส่วนการประกอบพิธี) ที่สำคัญพิธีกรรมนี้จัดในบริเวณบ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่ปิดมากกว่าจัดที่พื้นที่สาธารณะ พิธีกรรมนี้จึงไม่มีผลกระทบ

การบิณฑบาตและรับกิจนิมนต์ของพระสงฆ์

1) การบิณฑบาต

การบิณฑบาตเป็นวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ในพุทธศาสนา สำหรับที่วัดลำพะยาพระสงฆ์ออกบิณฑบาตทุกวัน ยกเว้นวันสำคัญทางพุทธศาสนา และ ช่วงงานศพ (เพราะชาวบ้านถวายภัตราหารเข้าให้ที่วัด)

พระออกบิณฑบาตหลังเวลา 5.30 น. เล็กน้อย และกลับวัดราวๆ 6.30 น. โดยแยกกันบิณฑบาตเป็น 3 เส้นทาง ระยะทางแต่ละเส้นทางประมาณ 1 กิโลเมตร จำนวนพระบิณฑบาตไม่แน่นอนแล้วแต่จำนวนพระสงฆ์ในวัดในเวลานั้น

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 11 กล่าวว่า การบิณฑบาตไม่มีผลกระทบอะไร ทุกอย่างคงเดิม

การเปลี่ยนแปลงการบิณฑบาต

ลักษณะงาน	ดั้งเดิม คือ กิจวัตรของพระสงฆ์
เส้นทาง	ดั้งเดิม คือ 3 เส้นทางคือไปทางบ้านออก ไปทางบ้านพรุ และไปทางเหมือง

ล่าง

เวลาเริ่มพิธี	ดั้งเดิม คือ ช่วงเช้า ประมาณ 5.30 น.
ระยะเวลาพิธี	ดั้งเดิม คือ ประมาณ 1 ชั่วโมง
ผู้ใส่บาตร	ดั้งเดิม คือ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงสูงวัย

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนลำพะยารายที่ 1 กล่าวว่า ในบางพื้นที่ของตำบลหากมีผู้ป่วยฉุกเฉิน การจะเข้าไปรับผู้ป่วยต้องประสานงานไปยังหน่วยงานด้านความมั่นคงก่อน เพื่อขอกำลังมาช่วยดูแลด้านความปลอดภัย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะไปตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุหรือคนไข้ในบางพื้นที่ แต่ก็มีส่วน (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) ในทุกหมู่ ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ช่วยทำหน้าที่ในการดูแลสุขอนามัยของชุมชน ทำให้การดูทางด้านสาธารณสุขเป็นไปอย่างทั่วถึง ในส่วนของหมู่ 4 โดยรวมอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย จึงไม่มีปัญหาในการรับผู้ป่วยฉุกเฉินหรือการตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุหรือคนไข้ที่บ้าน รวมถึงการตรวจตราสุขอนามัยของชุมชน

เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนลำพะยารายที่ 2 กล่าวว่า มีจำนวนผู้ใช้บริการประมาณ 30 คนต่อวัน ไม่รวมฝากครรภ์ ฉีดวัคซีนเด็กและทันตกรรม หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การเยี่ยมผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุที่บ้าน แต่เมื่อเกิดสถานการณ์ไม่สงบเกิดขึ้น ทำให้ไม่สามารถไปเยี่ยมได้ทั่วถึง แต่ก็มี อสม.ที่เป็นคนพื้นที่ทำหน้าที่แทน กรณีที่มีคนป่วยที่ต้องเคลื่อนย้ายจากบ้านไปโรงพยาบาล (ในตัวเมือง) แต่ก่อนไปกันเอง แต่ตอนนี้ก็ต้องประสานงานไปที่ฝ่ายความมั่นคงเพื่อขอกำลังเจ้าหน้าที่ไปดูแลเรื่องความปลอดภัย

สถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้ทำให้มาตรฐานการสาธารณสุขลดลง และดูเหมือนจะเพิ่มขึ้นด้วยเรื่องจากยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์มีความทันสมัยและทั่วถึงขึ้น รวมถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานก็ต้องมีความระมัดระวังตัวในการเดินทางหรือไปนอกสถานที่

อสม. รายที่ 1 กล่าวว่า หมู่ 4 มีอสม.ทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมรวม 10 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กเล็กที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี และดูแลเรื่องลูกน้ำยุงลาย การดูแลสุขภาพ ได้แก่ บริการวัดความดัน ตรวจเบาหวาน ชั่งน้ำหนัก ทั้งหมดนี้บริการถึงที่บ้าน ก่อนหน้าเหตุการณ์ความไม่สงบสามารถไปได้ทุกที่ในตำบล แต่หลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบก็รู้สึกไม่ค่อยสะดวกไปในบางพื้นที่ แต่ก็มีส่วนของหมู่บ้านนั้นๆปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว

อสม. รายที่ 2 มาตรฐานด้านสาธารณสุขไม่ได้ลดลง บางสถานที่อาจไม่สะดวกไป แต่ก็มีส่วนบริเวณนั้น ซึ่งเป็นคนท้องถิ่นทำหน้าที่อยู่แล้ว

ชาวบ้านรายที่ 1 และ 2 กล่าวคล้ายๆกันว่า สถานีนามัยบริการดี และมาตรวจวัดความดันให้ถึงบ้าน

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า เริ่มมีรถเก็บขยะของอบต. ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 ในช่วงเริ่มต้นบริการโดยไม่คิดค่าบริการ และเริ่มเก็บค่าบริการเดือนละ 20 บาท ตั้งแต่มกราคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป การเก็บขยะนั้นเก็บวันเว้นวัน

เจ้าหน้าที่เก็บขยะรายที่ 1 กล่าวว่า รู้สึกกังวลบ้างในการไปเก็บขยะในบางพื้นที่ แต่ก็ไปเก็บในทุกหมู่บ้านในตำบล

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 2 กล่าวว่า หลังเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้คนมาท่องเที่ยวสถานที่ธรรมชาติลดน้อยลง ซึ่งทำให้ขยะตามแหล่งธรรมชาติลดน้อยลงตามไปด้วย

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้ส่งกระทบกับสุขอนามัยของชุมชน การให้บริการทางด้านสาธารณสุขมีผลกระทบบ้างในบางพื้นที่ แต่ก็มีส่วน (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) ซึ่งเป็นคนพื้นที่ทำหน้าที่แทน นอกจากนี้พื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่ 4 ก็อยู่ในเขตปลอดภัย จึงไม่มีผลกระทบ

การแพทย์พื้นบ้านหรือการแพทย์แผนไทย

คือ การดูแลรักษาสุขภาพ ด้วยวิธีการท้องถิ่นหรือแบบประเพณี

จากการศึกษาพบว่า ในตำบลมีแพทย์แผนไทย 2 ราย รายแรกเป็นพระสงฆ์ อีกรายเป็นสตรีสูงอายุ การรักษามีทั้งการรักษาด้วยยาและคาถา โดยรายแรกคนไข้หรือผู้ที่มาซื้อยาเป็นคนทั้งในและนอกตำบลหรือต่างจังหวัด รายที่สองคนไข้มักเป็นคนภายนอกตำบลและต่างจังหวัด

ภาพรวมการแพทย์แผนไทยเป็นที่นิยมและแพร่หลายน้อยกว่าการแพทย์แผนปัจจุบันมาก และสถานการณ์ความไม่สงบไม่ได้มีผลกระทบ เช่น จำนวนคนไข้ไม่ได้ลดลง และไม่มีอุปสรรคในการรักษาพยาบาล เป็นต้น

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายที่ 11 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับการแพทย์แผนไทย คนที่มารักษากับท่านจำนวนไม่แน่นอน บางเดือน 10 ราย แต่บางเดือนอาจไม่มีเลย โรคที่รับรักษา เช่น โรคกระเพาะ ปวดเมื่อย และริดสีดวง เป็นต้น

เจ้าหน้าที่วัดรายที่ 1 กล่าวว่า นอกจากจำหน่ายยาแผนไทยที่วัดแล้ว ยังจำหน่ายทางไปรษณีย์ด้วย ส่วนคนที่เดินทางมาซื้อก็มีมาเรื่อยๆ ยาที่วัดจำหน่าย ได้แก่ ยาลม น้ำมันทิพย์(คล้ายยาหม่อง) ยารักษาโรคกระเพาะ ยาคลายเส้น, ยารักษาโรคกระเพาะ, อัมพฤกษ์ อัมพาต และยารักษาริดสีดวง เป็นต้น

ผู้ซื้อยาแผนไทยรายที่ 1 กล่าวว่า ตนมาจากตำบลตาชี บิดามารดาของเธอรู้จักกับท่านเจ้าอาวาส เพราะท่านเคยอยู่ที่ตาชี คุณย่าของเธอใช้ยาของท่านเจ้าอาวาสแล้วทำให้อาการเจ็บป่วยดีขึ้น ตนเองจะซื้อมาซื้อยาที่วัด 2 - 3 เดือนครั้ง

แพทย์แผนไทยรายที่ 1 กล่าวว่า คนไข้ที่มาหาหมักเป็นคนนอกตำบล ที่คนรู้จักเพราะบอกต่อกัน ส่วนจำนวนคนไข้ที่มารักษาไม่แน่นอนประมาณ 10 - 20 ต่อเดือน และสถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบใดๆ การรักษาปกติจะหายในการรักษา 3 ครั้งๆหนึ่งใช้เวลาราวๆ 1 ชั่วโมง อาการที่มารักษา ได้แก่ กระตุกทับเส้นประสาท ยกแขนไม่ขึ้น และต้อหิน เป็นต้น การรักษาใช้คาถากำกับด้วย การรักษาโดยทั่วไปก็จะหาย มีบ้างที่ไม่หาย หรือหายตอนมาหาหมอก แต่กลับบ้านไปอาการเหมือนเดิม หรือปวดบางเวลา เช่น หัวค้ำกับรุ่งเช้า ปวดเหมือนถูกกัด ลักษณะแบบนี้อาจ “ถูกของ” ซึ่งต้องทำพิธีเสียเงิน

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับการแพทย์พื้นบ้านหรือแพทย์แผนไทย

ระบบการสื่อสารและการคมนาคม

ความสนใจข่าวสารบ้านเมืองของชาวบ้าน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คือ การติดตามสนใจรับข่าวสาร จากสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ เกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายกล่าวคล้ายๆกันว่า เมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในช่วงแรกจะมีความสนใจเป็นอย่างมาก แต่ต่อๆมาก็ลดลง แต่ก็ยังมากกว่าก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ส่วนผู้ให้ข้อมูลว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้นั้น ให้เหตุผลว่า ปกติก็สนใจข่าวมากอยู่แล้ว บางคนก็ให้เหตุผลว่าดูข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบแล้วรู้สึกเครียดเลยไม่อยากดู

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 ราย พบว่า 50 ราย มีความสนใจข่าวสารเพิ่มขึ้นมาก จำนวน 4 ราย ไม่เปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า “ช่วงแรกๆนี่สนใจมาก ตอนนี่ก็ยังสนใจ แต่น้อยกว่าช่วงแรก”

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า “ดูแล้วเครียด ไม่อยากสนใจ”

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 1 กล่าวว่า “ก็สนใจมากขึ้น”

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 4 กล่าวว่า ตนเองไม่ได้สนใจข่าวสารมากขึ้น เพราะตนเองเป็นคนที่ไม่สนใจข่าวสารบ้านเมืองอยู่แล้ว

ผลการศึกษาสรุปว่า ชาวบ้านสนใจข่าวสารบ้านเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะข่าวเกี่ยวกับความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การติดต่อสื่อสารระหว่างกันของชาวบ้าน

คือ การติดตามสนใจแลกเปลี่ยนข่าวสาร จากเพื่อนบ้าน สมาชิกในชุมชน มิตรสหายและคนรู้จัก เกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาพบว่า ถ้ามีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเกิดเหตุในตำบลหรือบริเวณใกล้เคียง ซึ่งเหตุการณ์บางเหตุการณ์ก็ไม่ได้เป็นข่าวออกทางสื่อ หรือมีข่าวใหญ่ ชาวบ้านจะพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นโดยตรงกับตำบลตั้งแต่ พ.ศ. 2552 – 2554 มีน้อยมาก แต่ในพื้นที่ใกล้เคียงเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบค่อนข้างถี่ ส่วนผู้ให้ข้อมูลว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้นั้น บางคนให้เหตุผลว่าปกติก็ไม่ค่อยพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนบ้านอยู่แล้ว

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 ราย พบว่า จำนวน 45 รายมีการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้นมาก จำนวน 9 ราย ไม่เปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า ปัจจุบันในตำบลมีวิทยุสื่อสารมากกว่า 100 เครื่อง ซึ่งก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มีการใช้ วิทยุนี้ใช้สำหรับแจ้งเหตุ และสื่อสารกันเมื่อมีเหตุต้องสงสัย โดยวิทยุนี้ซื้อจากงบประมาณของ ชรบ.และอรบ.

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น โดยเฉพาะถ้าเกิดในตำบล หรือ ใกล้เคียง หรือข่าวใหญ่ ก็มักจะพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น ก็จะพูดคุยกับเพื่อนๆ มีการสื่อสารกันมากขึ้นโดยเฉพาะช่วงเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในช่วงแรก ปัจจุบันเริ่ม “ชิน”

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า “ก็จะบอกกันว่าตรงนั้นตรงนี้ไม่ควรไป”

ชาวบ้านรายที่ 4 กล่าวว่า ไม่ได้สื่อสารเพิ่มมากขึ้น เพราะไม่ค่อยคุยกับใคร

ผลการศึกษาสรุปว่า ชาวบ้านติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น โดยชาวบ้านติดต่อสื่อสารกันโดยตรง และสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์บ้าน และวิทยุสื่อสารเพิ่มมากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ เพื่อแจ้งเหตุ หรือสื่อสารกันเมื่อมีเหตุต้องสงสัย

การเดินทางของชาวบ้าน

คือ การเดินทางทั้งและนอกตำบลของชาวบ้าน ด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ ได้แก่ รถยนต์ส่วนบุคคล รถกระบะ รถจักรยานยนต์ และยานพาหนะอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่า ในตำบลไม่มีรถสาธารณะ นอกจากรถรับ – ส่งนักเรียน หากต้องการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ใกล้ที่สุดต้องไปที่ตำบลลำใหม่ ซึ่งไม่ค่อยมีใครนิยมใช้บริการ ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายกล่าวคล้ายๆกันว่า ก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ สามารถไปได้ทุกที่ “อยากไปไหนก็ไป” แต่หลังจากเหตุการณ์เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นจะไปไหนมาไหนเท่าที่จำเป็น และสำหรับบางพื้นที่งดไป หลายคนเชื่อว่าสถานการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อการเดินทางภายนอกตำบลมากที่สุด

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายราย เชื่อว่าการเดินทางภายนอกตำบล อันตรายกว่าในตำบล และกลางคืน อันตรายกว่าตอนกลางวัน การเดินทางคนเดียวอันตรายกว่าไปหลายคน รถจักรยานยนต์อันตรายกว่าการเดินทางด้วยรถยนต์ประเภทอื่น เช่น รถยนต์ส่วนบุคคล และรถกระบะ เป็นต้น รถจักรยานยนต์ถ้าขับด้วยความเร็วสูง (ตั้งแต่ 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป) จะอันตรายน้อยกว่าการขับขี่ และไม่ว่าจะขับขี่พาหนะประเภทใดก็ตาม ต้องระมัดระวังการขับขี่มากกว่าเดิม ต้องสังเกตรถที่ขับตามหลังและสิ่งผิดปกติต่างๆ นอกจากนี้ชาวบ้านเชื่อว่า การเดินทางในเวลาเดิมเส้นทางเดิมเป็นประจำ อันตรายกว่าการเดินทางแบบสุ่มเวลาและเส้นทาง

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มี การเปลี่ยนแปลงด้านการเดินทางนั้น มักเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยเดินทางไปนอกตำบลอยู่แล้ว หรือไม่ก็เป็นบุคคลที่จำเป็นต้องเดินทางไปนอกตำบลเป็นประจำ เพราะไม่มีความจำเป็นด้านหน้าที่การงาน

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 ราย พบว่า จำนวน 47 ราย ลดการเดินทางลงกว่าเดิม จำนวน 7 ราย ไม่เปลี่ยนแปลง

ผลการศึกษาสรุปว่า ชาวบ้านลดการเดินทางไปนอกพื้นที่ โดยเฉพาะในยามวิกาลและงดไปในบางพื้นที่ ระยะเวลาว่างตัวในการเดินทางมากขึ้น และถ้าทำได้จะหลีกเลี่ยงการเดินทางในเวลาเดิมในเส้นทางเดิม โดยเฉพาะจักรยานยนต์ถ้าขับออกภายนอกตำบลจะขับเร็วกว่าเดิม

การติดต่อสื่อสารกับคนแปลกหน้า และการพบเห็นคนแปลกหน้าของชาวบ้าน

คือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่รู้จัก และการเห็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่รู้จักอยู่ในตำบล

จากการศึกษาพบว่า เกือบทุกคนที่ให้สัมภาษณ์จะตอบออกมาทันทีว่า ระยะเวลาว่างคนแปลกหน้ามากกว่าเดิม ทั้งด้านการสื่อสารและการพบเห็นคนแปลกหน้า ประชากรในตำบลมีประมาณ 4,000 คน ชาวบ้านจะรู้จักกันเกือบทั้งหมดหรืออย่างน้อยก็พอจำหน้ากันได้ ถ้ามีคนแปลกหน้าเข้ามาในตำบล ชาวบ้านจะให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เช่น เมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามา ชาวบ้านจะสอบถามกัน ถ้าได้ข้อมูลว่าเป็นใคร ถึงจะเลิกสนใจ กรณีผู้วิจัยเองซึ่งเป็นคนแปลกหน้าของตำบล ในช่วงแรกที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ มีชาวบ้านหลายคนสอบถามจากผู้นำท้องถิ่นและเจ้าของบ้านที่ผู้วิจัยพักอาศัยว่าผู้วิจัยเป็นใคร และเข้ามาทำอะไร

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 ราย พบว่า จำนวน 53 ราย เพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น จำนวน 1 ราย ไม่เปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ในงานรับ - ส่งเปรต ปีหนึ่งมีคนแปลกหน้ามาเย็น “ลับล่อๆ” ชาวบ้านสังเกตเห็นและบอกต่อกัน จนบุคคลนั้นรู้ตัวและไปหลบไป

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า เมื่อปีพ.ศ. 2554 มีคนแปลกหน้า 2 - 3 คนมานั่งดื่มเครื่องดื่มในช่วงเย็นที่ร้านค้าแห่งหนึ่งในตำบลหลายครั้ง ทำให้ชาวบ้านหลายคนรู้สึกกังวล

ผลการศึกษาสรุปว่า ชาวบ้านติดต่อสื่อสารกับคนแปลกหน้าด้วยความระมัดระวัง และระแวดระวังคนแปลกหน้ามากกว่าเดิม

การไปรษณีย์ของตำบล

คือ การรับ - ส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ของตำบล ได้แก่ จดหมาย และพัสดุ

จากการศึกษาพบว่า ตำบลลำพะยามีที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่งตั้งอยู่ที่หมู่ 4 มีเจ้าหน้าที่ประจำ 1 คน ไปรษณีย์จากลำพะยาจะถูกส่งไปที่ไปรษณีย์ตำบลลำไทรอีกทอดหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้ทำให้การรับส่งไปรษณีย์มีความล่าช้า และสถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับการรับส่งไปรษณีย์ในเขตพื้นที่หมู่ 4

จากการทดลองส่งพัสดุไปรษณีย์ ด้วยไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) กรุงเทพฯ- ลำพะยา และลำพะยา - กรุงเทพฯ จะส่งถึงมือผู้รับในเวลาไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง

ส่งสบู 4 ก้อน จากลำพะยาวันที่ 21 มกราคม 2554 เวลาประมาณ 10.50 น. ถึง ผู้รับที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 22 มกราคม 2554 ช่วงบ่าย

ส่งน้ำยาเช็ดแว่นตาและผ้าเช็ดแว่นตา จากกรุงเทพฯวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 เวลาประมาณ 11.30 น. ถึง ผู้รับที่หมู่ 4 ลำพะยา ในวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 เวลาประมาณ 14.00 น.

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 4 กล่าวว่า การรับส่งไปรษณีย์โดยรวมไม่ผลกระทบบ โดยตนเองเป็นคนส่งไปรษณีย์ นอกจากบางพื้นที่ของตำบลที่มีความไม่ปลอดภัย ซึ่งไม่ได้อยู่ในเขตหมู่ 4 จะมีคนในพื้นที่มารับไปรษณีย์ไปส่งแทน

ผลการศึกษาสรุปว่า ในพื้นที่อื่นการไปรษณีย์มีผลกระทบบ้าง แต่เนื่องจากพื้นที่หมู่ 4 โดยรวมอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยจึงไม่มีผลกระทบ

ระบบศิลปะ

งานหัตถกรรม

คือ งานฝีมือต่างๆ เช่น ผ้ามัดย้อม ตะกร้าสาน ของชำร่วย ดอกไม้ประดิษฐ์ และดอกไม้จันทน์

จากการศึกษาพบว่า ในตำบลไม่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทำงานด้านหัตถกรรมเป็นอาชีพหลัก และไม่มีผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมของตำบลที่มีชื่อเสียง งานหัตถกรรมที่มีลักษณะทำเป็นกลุ่ม คือ งานหัตถกรรมที่ฝึกหัดโดยเจ้าหน้าที่จากกศน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) สมาชิกในกลุ่มกล่าวคล้ายๆกันว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่ผลกระทบบกับงานด้านหัตถกรรม

ตัวอย่างการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ตนเองรับการฝึกอบรมงานหัตถกรรมจากกศน. สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบบกับงานด้านหัตถกรรม ได้แก่ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ตะกร้าสาน และอื่นๆ

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า ตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ จำนวนสมาชิกมีประมาณ 20 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีผู้ชาย 2 - 3 คน ราคาจำหน่ายคือ 100 ดอก 150 บาท งานศพงานหนึ่งใช้ดอกไม้จันทน์ประมาณ 300 - 600 ดอก ปกติจะทำดอกไม้จันทน์ทุกวันจันทร์ เวลาประมาณ 13.00 - 16.00 น. ส่วนที่ทำเป็นเพราะมีครูมาสอนให้ 5 วัน และสถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบบกับการทำดอกไม้จันทน์

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบบกับงานด้านหัตถกรรม

ศิลปะที่แฝงมากับพิธีกรรม

คือ การสร้างสรรค์ความงามหรือสุนทรีย์ เพื่อใช้ประกอบในพิธีกรรม เช่น การทำคันทามในพิธีส่งเปรต การแกะเทียนพรรษา ร้านเทวดาในพิธีรับ - ส่งเทวดา วงกลองยาวในงานพิธีกรรมต่างๆ และ ฯลฯ

จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบบกับการทำคันทาม การทำร้านเทวดา การแกะเทียนพรรษา และวงกลองยาว

ในการทำคัมพามและร้านเทวดา ชาวบ้านช่วยกันทำล่วงหน้าประมาณ 1 – 3 วันก่อนพิธี โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากอบต. และสำหรับคัมพามเริ่มมีการประกวดตั้งแต่ พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป

ส่วนการแกะเทียนพรรษาได้งบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้อเทียนจากอบต. ส่วนผู้แกะไม่มีค่าจ้าง ในทุกปีมีเทียนพรรษาของตำบล 3 เล่ม ผู้แกะ 3 คน หรือแกะคนละเล่ม ใช้เวลาแกะนานเท่าใดขึ้นอยู่กับว่า ได้เทียนมาล่วงหน้านานเท่าใด โดยทั่วไปจะได้เทียนล่วงหน้าไม่กี่วันก่อนวันพิธี ลวดลายที่แกะเป็นลวดลายไทยแบบประเพณีและอาจประดับเทียนด้วยกระดาษสี

ในงานพิธีกรรมต่างๆ เช่น การแห่คัมพาม การแห่เทียนพรรษา มักมีวงกลองยาว ในบางครั้งซ้อมกันในช่วงค่ำในวัด

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 และ 2 ทำคัมพามของหมู่ 4 และ บ้านกุล ในงานสงเป็รต กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่ผลกระทบบกับการทำคัมพาม

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 และ อาจารย์รายที่ 1 กล่าวว่า ตนทำหน้าที่แกะเทียนพรรษาของตำบล สถานการณ์ความไม่สงบไม่ผลกระทบบกับการแกะสลักเทียนพรรษา

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 2 กล่าวว่า ตนดูแลการทำร้านเทวดาในพิธีรับ - ส่งเทวดา ซึ่งเป็นงานของตำบล สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบ ในด้านพิธีกรรมรับ - ส่งเทวดามีผลกระทบบ้าง แต่ในด้านการทำร้านเทวดา ไม่มีผลกระทบ

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบไม่มีผลกระทบกับงานศิลปะที่แฝงมากับพิธีกรรม

ระบบการนันทนาการ

งานแสดงสัญจร และงานรื่นเริงประจำปี

คือ การแสดงหรือกิจกรรมเพื่อความบันเทิง หรือเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ประกอบด้วย การแสดงสัญจรที่เปิดการแสดงเป็นครั้งคราวไม่มีวาระแน่นอน และงานรื่นเริงประจำปีของตำบล

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2552 – 2554 มีงานแสดงสัญจรเข้ามาแสดงบ้าง เช่น รักรเกมส์สัญจร จัดที่ลานตรงข้ามอบต. การแสดงจรเข้ จัดในโรงเรียนประถม และการแสดงช้างจัดที่ลานตากส้มแขกบริเวณหน้าวัด เป็นต้น มีผู้ชมนับร้อยคน ผู้ชมส่วนมากเป็นเด็กทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม

สถานการณ์ความไม่สงบทำให้การแสดงสัญจรลดน้อยลง และมักเป็นการแสดงขนาดเล็ก ส่วนงานรื่นเริงประจำปี ซึ่งเป็นงานใหญ่ของตำบลงดการจัด

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า ก่อนนี้น้านलयกระทงมีการประกวดนางนพมาศ งานปีใหม่ มีโนราห์หนังตะลุง วงดนตรี แต่ปัจจุบันไม่มีการจัดแล้ว สถานการณ์ความไม่สงบมีผลกระทบมากกับด้านนี้

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 4 กล่าวว่า งานแสดงมีแต่งานเล็กๆ “ถ้ามาแสดงก็มีคนดู แต่เขาไม่มากนั่นเอง” งานलयกระทงสมัยก่อนจัดเป็นงานใหญ่เป็นงานของตำบล ปัจจุบันผู้นำท้องถิ่นเพียงจัดสถานที่ให้ชาวบ้านกระทงลอย โดยไม่มีกิจกรรมใดๆ

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า ปัจจุบันงานนันทนาการที่เข้ามาแสดงในตำบลก็พอมิ แต่น้อยกว่าแต่ก่อนมาก

ผู้นำท้องถิ่นรายที่ 1 กล่าวว่า แต่ก่อนจะจัดงานทุกปี งานที่จัดมีลักษณะเดียวกับงานวัด คือ มีการแสดงหนังตะลุง หนังกลางแปลง ออกบ้านของกินของใช้ โดยใช้สถานที่ของ อบต. จัดช่วงหน้าผลไม้ ระหว่าง เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ของทุกปี เพราะเป็นช่วงที่ชาวบ้านมีรายได้ดี แต่พอมิเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น จึงงดจัดเรื่อยมาจนทุกวันนี้ ในวันสงกรานต์เมื่อ 2 – 3 ปีที่ผ่านมา ปิดถนนตั้งแต่ช่วงหน้าวัด เพื่อเล่นสาดน้ำในวันสงกรานต์ ที่บ้านพุมิเวทีการแสดงดนตรี มีทหารมาช่วยดูแลความปลอดภัย แต่ใน พ.ศ.2554 ไม่มีกิจกรรมนี้ ที่งดการจัดเพราะเกรงว่าอาจดูแลไม่ทั่วถึง

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบกระทบกับงานแสดงสัญจรทำให้มีจำนวนงานลดน้อยลง มักเป็นงานแสดงขนาดเล็ก และงานรื่นเริงประจำปีของตำบล คือ งานประจำปี และการแสดงในวันลอยกระทง ซึ่งเป็นงานใหญ่่งด เท่ากับว่าหลังเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มีงานรื่นเริงขนาดใหญ่ในตำบล

การนันทนาการภายนอกเคหะสถาน

คือการพักผ่อนหย่อนใจภายนอกบ้านที่พักอาศัย ทั้งภายในตำบล และภายนอกตำบล

จากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบกระทบกับการเดินทาง โดยเฉพาะการเดินทางออกไปภายนอกตำบล เพราะชาวบ้านออกไปภายนอกตำบลเท่าที่จำเป็น จึงทำให้กระทบกับการนันทนาการภายนอกเคหะสถานตามไปด้วย

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข่าวสำคัญรายที่ 4 กล่าวว่า แต่ก่อนชอบขับรถจักรยานยนต์ไปไกลๆ เช่น ตลาดรูสะมิแล และ ตาลูกาโป เป็นต้น แต่ปัจจุบันไม่ได้ไป ไปแค่ตัวเมืองยะลา

ชาวบ้านรายที่ 1 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบคนมักไม่เดินทางไปไหน นอกจากมีความจำเป็น ในเวลากลางคืนบางคนหลีกเลี่ยงการเดินทาง ไม่ยกเว้นแม้กระทั่งภายในตำบล

ชาวบ้านรายที่ 2 กล่าวว่า ถ้าไม่มีความจำเป็น เช่น เจ็บไข้ได้ป่วยก็มักจะไม่ไปไหน โดยเฉพาะในเวลากลางคืน

ชาวบ้านรายที่ 3 กล่าวว่า สถานการณ์ความไม่สงบทำให้สามี ลดการนันทนาการภายนอกตำบล โดยมากอยู่ในตำบลกับเพื่อนฝูง ทำให้ลดความห่วงใย เพราะก่อนเหตุการณ์ความไม่สงบ สามีมักชอบไปเที่ยวนอกตำบล ซึ่งทำให้ไม่ทราบว่าสามีอยู่ที่ไหน และการที่สามีลดการเที่ยวเตร่ภายนอกตำบลทำให้มีเงินเหลือเก็บมากขึ้น

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบทำให้ชาวบ้านลดการนันทนาการภายนอกเคหะสถาน โดยเฉพาะภายนอกตำบล ในเวลากลางคืน เนื่องจากมีความกังวลด้านความปลอดภัย หากเดินทางออกไปนอกตำบล โดยเฉพาะเวลากลางคืนจะออกไปเฉพาะเมื่อมีเหตุจำเป็น

การสังสรรค์

คือ การพบปะพูดคุย รับประทานอาหาร ดื่มกิน ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง

จากการศึกษาพบว่า ในโอกาสพิเศษ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตจะมีงานเลี้ยง เป็นการสังสรรค์ในหมู่เพื่อนฝูงและญาติพี่น้องที่มาร่วมงาน แต่สถานการณ์ความไม่สงบทำให้งานเลี้ยงจบเร็วขึ้น เท่ากับทำให้ระยะเวลาการสังสรรค์ลดลงตามไปด้วย

นอกจากนี้ในโอกาสต่างๆไปชาวบ้านมักสังสรรค์กันในหมู่ญาติเพื่อนฝูง หรือในวันที่ประกอบกิจการต่างๆร่วมกัน เช่น วันทำแซร์ เมื่อถึงกลางคืนอาจมีการกินเลี้ยงกันในกลุ่มแซร์

ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้ต้องมีป้อมตามจุดต่างๆในตำบลหลายแห่ง ในช่วงแรกที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านช่วยกันสร้างเพิงชั่วคราว แต่ปัจจุบันป้อมทุกจุดสร้างอย่างถาวรมั่นคงแข็งแรง แต่ละป้อมมักจะประกอบด้วย ส่วนที่เป็นป้อม ซึ่งเป็นปราการแข็งแรงและอัปกระสุน ส่วนเอนกประสงค์ คือ ส่วนที่เป็นที่พักผ่อนหรือรับประทานอาหาร รวมถึงมีห้องน้ำ และบริเวณซักล้าง

ชาวบ้านที่เข้าเวรมีอาหารและเครื่องดื่มบริการ แต่ชาวบ้านก็มักจะนำอาหารทั้งสำเร็จรูปและอาหารสด และเครื่องดื่มมาเองด้วย นอกจากนี้ในป้อมยังมีโทรทัศน์ และติดตั้งเคเบิลทีวี

ในป้อมอรบ. เป็นเสมือนที่สังสรรค์กันของชาวบ้าน มีการหุงหาอาหาร ร่วมดื่มกิน ชมรายการโทรทัศน์ร่วมกัน ประกอบกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเล่นเกมส์ คนที่มาที่ป้อมนั้น ไม่ได้มาเฉพาะคนที่มาเข้าเวรเท่านั้น แต่มักมีเพื่อนฝูงที่ไม่ได้เข้าเวรหรืออยู่หมู่อื่นมาร่วมสังสรรค์ด้วย

ผลการศึกษาสรุปว่า สถานการณ์ความไม่สงบทำให้เพื่อนฝูงญาติพี่น้องมีเวลาลดลงในการสังสรรค์ในงานเลี้ยงในโอกาสพิเศษ เช่น งานเลี้ยงในพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต แต่สถานการณ์ความไม่สงบทำให้เพิ่มสถานที่ในการพบปะสังสรรค์กันของชาวบ้าน คือ ป้อมอรบ.ตามจุดต่างๆในตำบล